

Rapporten All-Archeo bv 2360

Eindverslag archeologische opgraving Lembeek (Halle) – Stationsstraat 43

Jordi Bruggeman en Natasja Reynolds

Bornem
2026

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Jordi Bruggeman en Natasja Reyns

Identificatie van de nota die de archeologische opgraving als maatregel bevatte: 33184

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2026/12.807/106

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten archeologische opgraving	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	8
2.3	Onderzoeksopdracht	8
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	9
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	9
2.3.3	Werkwijze en strategie.....	13
2.4	Assessmentrapport	23
2.4.1	Methoden, technieken en criteria bij het assessment.....	23
2.4.2	Assessment van vondsten	23
2.4.3	Assessment van stalen	25
2.4.4	Conservatie assessment	27
2.4.5	Assessment van de landschappelijke ligging.....	28
2.4.6	Assessment van sporen	34
2.4.7	Assessment van het onderzochte gebied.....	71
3	Samenvatting.....	74
4	Bibliografie	75
4.1	Publicaties	75
4.2	Websites.....	75
5	Bijlagen	76
5.1	Archeologische periodes	76
5.2	Plannenlijst	76
5.3	Fotolijst.....	76
5.4	Tekeningenlijst	78
5.5	Dagrapporten	78
5.6	Vondstenlijst.....	80
5.7	Sporenlijst.....	80
5.8	Murenlijst	80
5.9	Lagenlijst.....	81
5.10	Stalenlijst	81

1 Inleiding

Dit eindverslag werd opgemaakt nadat uit de archeologienota gebleken was dat verder vooronderzoek noodzakelijk was, en vervolgens uit het archeologisch vooronderzoek bleek dat verder onderzoek in de vorm van een opgraving noodzakelijk was.¹ Het volledige traject werd uitgevoerd naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,² zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.³

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

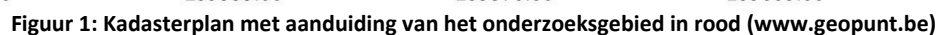
---

¹ Verhagen 2024; Reyns/Kennis 2025

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

³ <https://geo.onroenderfgoed.be>

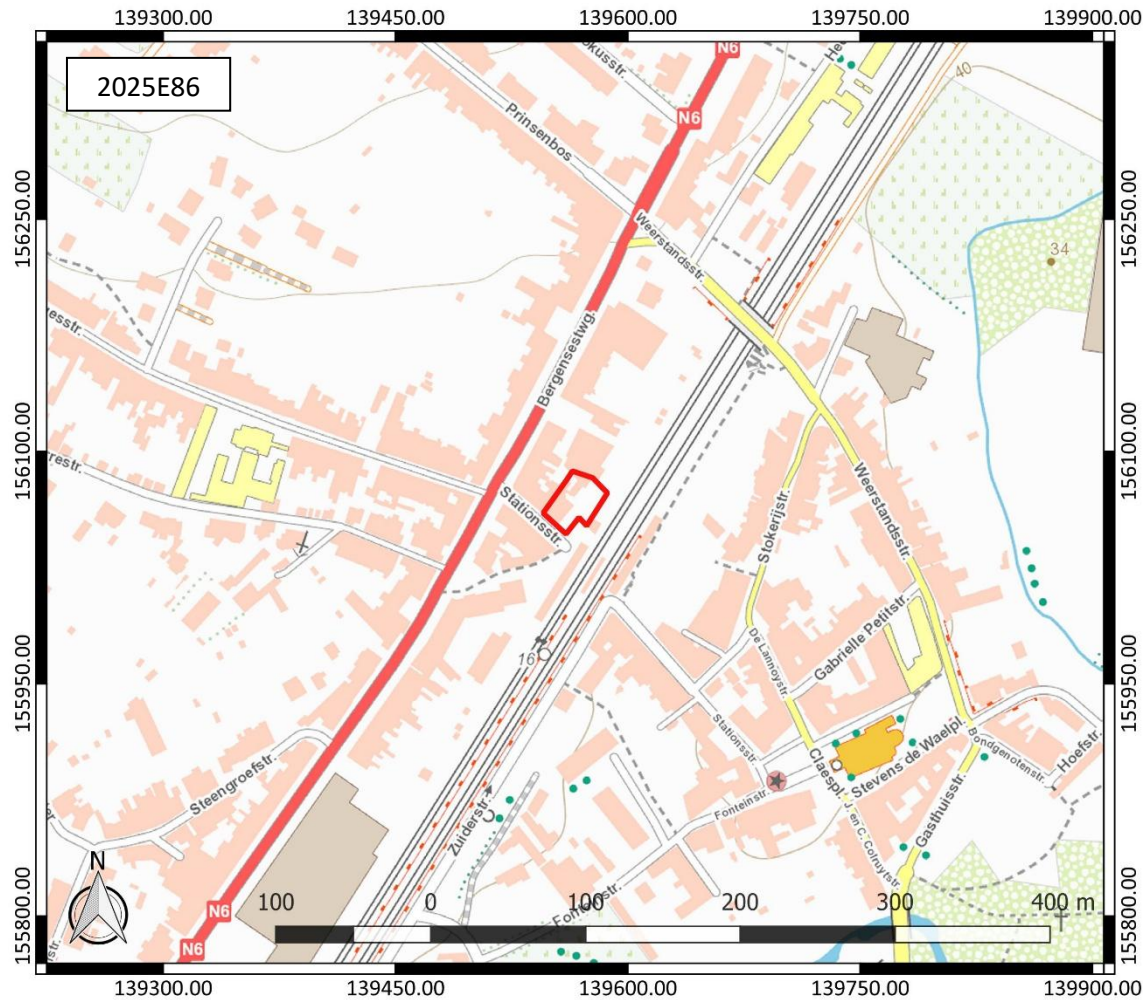

Oppervlakte totale onderzoeksgebied vooronderzoek: ca. 3304 m²

Oppervlakte archeologische opgraving: ca. 913 m²

Topografische kaart:

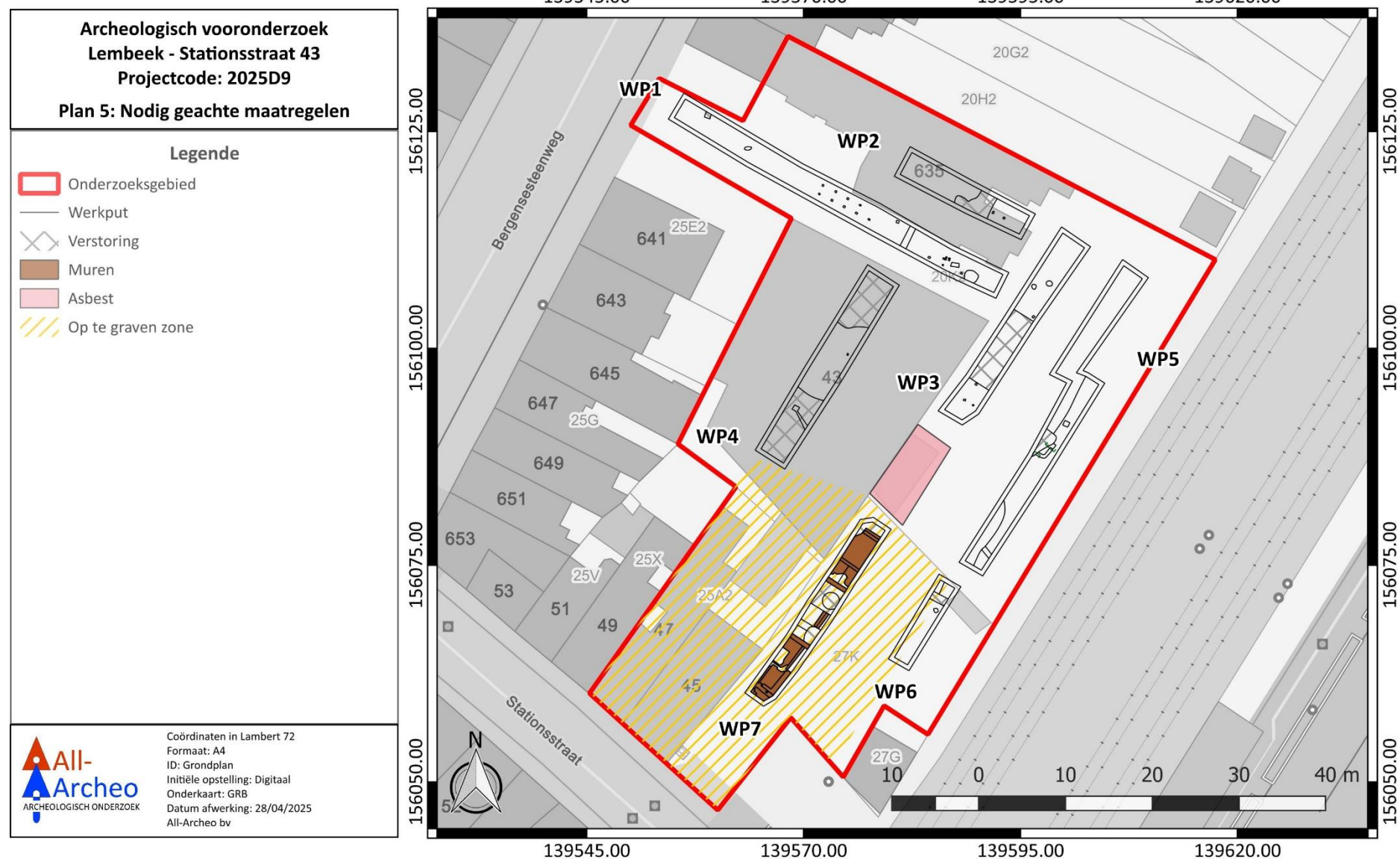
Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek (veldwerk): 19/05/2025 - 30/05/2025

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek (verwerking en rapportage): 02/06/2025 – 19/05/2026

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: opgraving, gebouwen, gracht, wegen, late middeleeuwen, nieuwe tijd en nieuwste tijd.

Verstoorde zones: er zijn geen reeds gekende verstoorde zones.

Figuur 3: Situering proefsleuvenonderzoek, met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood), en de advieszone voor de opgraving (geel gearceerd) (Reyns/Kennis 2025, 48, fig. 47).

2.2 Archeologische voorkennis

Het uitgevoerde bureauonderzoek (projectcode: 2024B198) gaf aan dat het onderzoeksgebied mogelijk archeologisch potentieel kende. Op basis van de gunstige landschappelijk ligging en de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving, was er een algemene verwachting naar resten van de steentijd tot de nieuwe tijd. Historische kaarten deden verder ook meer specifiek vermoeden dat resten van historische bebouwing aanwezig konden zijn op het terrein. De bewaringstoestand van het bodemarchief was nog onduidelijk. De geplande werken betekenen een bedreiging voor het aanwezige bodemarchief. Gezien het mogelijke archeologische potentieel van het terrein en de onduidelijkheid omtrent de bewaringstoestand van het bodemarchief was bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig in de zone die bedreigd werd door de geplande werken.⁴

Daarop werd een landschappelijk bodemonderzoek (projectcode: 2024J118) uitgevoerd, dat de aanwezigheid van colluvium aantoonde. Verder sluiten de vaststellingen aan bij de verwachting van een matig droge leembodem zonder profiel en stelden we de aanwezigheid van klei op geringe of matige diepte vast.

Het potentieel op de aanwezigheid van een goed bewaarde steentijd artefactensite op het terrein bleek na uitvoering van het landschappelijk bodemonderzoek nog slechts laag. Ook de kans dat sporen ouder dan de nieuwe tijd bewaard gebleven zijn, werd op basis van de vastgestelde bodemopbouw en bewaringstoestand van het bodemarchief slechts laag ingeschat.

Enkel de aanwezigheid van archeologische resten uit de nieuwe tot de nieuwste tijd konden we nog niet uitsluiten. Historische kaarten tonen ons de aanwezigheid van historische bebouwing op het terrein in de 18de en de 19de eeuw. Verder onderzoek naar archeologische sporen was daarom nog aangewezen en diende te gebeuren aan de hand van de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek.⁵

Tijdens het proefsleuvenonderzoek (projectcode 2025D9) werd de aanwezigheid van sporen van bebouwing in het zuiden van het terrein aangetoond, die we overwegend dateren in de nieuwe tijd. Het gaat om resten van historische bebouwing. Er kon besloten worden dat in het zuiden van het terrein een waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is. Die wordt bedreigd door de geplande werken op het terrein, waardoor behoud in situ niet mogelijk was. Daarom diende deze zone opgegraven te worden.⁶

2.3 Onderzoeksopdracht

Het doel van deze vervolgoopdracht is het onderzoeken van de aanwezige archeologische waarden en toegang krijgen tot hun informatiewaarde, om zo te komen tot kennisvermeerdering met betrekking tot de aard van de resten, de chronologische periode waartoe de resten behoren en de regio waarin de resten zich bevinden.

---

⁴ Verhagen 2024, 24

⁵ Reyns/Kennis 2025, 21

⁶ Reyns/Kennis 2025, 49

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Na uitvoering van het onderzoek moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:⁷

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Kan het onderzoek de gegevens uit het archeologisch vooronderzoek bevestigen of bijstellen?
- Wat is de relatie tussen de gesloopte panden en het aanwezig archeologisch erfgoed?
- Zijn relaties te leggen tussen wat we kennen van historische kaarten en wat aangetroffen is tijdens de opgraving?
- Zijn er sporen aanwezig die inzicht geven in de vroegere indeling van het terrein en is daar een evolutie in te herkennen?
- Van wanneer dateren de oudste resten op de site en waaruit bestaan ze?
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de bewoners gedurende hun gebruikperiode?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt een nieuwe Okay-buurtsupermarkt gebouwd.⁸ Daarvoor wordt de bestaande bebouwing binnen het onderzoeksgebied gesloopt. De bestaande bebouwing is beperkt onderkelderd. De bestaande kelders worden slechts tot op beperkte diepte uitgebroken. De vloerplaat van de bestaande kelders wordt geperforeerd en de rest van de kelder wordt terug opgevuld.

In het oosten van het terrein komt een nieuwe supermarkt. Die wordt uitgevoerd op een vloerplaat op volle grond, ondersteund door funderingsbalken. De vloerplaat kent een verstoringsdiepte van ca. 60 cm. De funderingsbalken kennen een verstoringsdiepte tot ca. 1,20 m. De supermarkt wordt deels in de bestaande helling uitgegraven, waardoor het vloerniveau van de supermarkt tot maximaal ca. 2,51 m dieper zal liggen dan het huidige maaiveldniveau.

In het westen van het terrein komt een nieuwe middenspanningscabine. De aanleg daarvan betekent een verstoringsdiepte tot ca. 80 cm. Op de rest van het terrein wordt een parking aangelegd en wordt voorzien in groenaanleg. De aan te leggen verhardingen zullen een verstoringsdiepte van ca. 65 cm kennen. Er worden ook infiltratiekratten en nutspuiten voorzien die de verstoringsdiepte van de verhardingen overschrijden.

De groenaanleg voorziet in de aanplant van gras en struiken. Dit betekent een verstoringsdiepte van ca. 40 cm. Plaatselijk worden ook nieuwe bomen aangeplant. Ter hoogte van de plantkuilen loopt de verstoringsdiepte op tot maximaal ca. 1,00 m. Het noordwesten van het terrein zal een woonfunctie kennen. In deze zone wordt momenteel enkel groenaanleg voorzien.

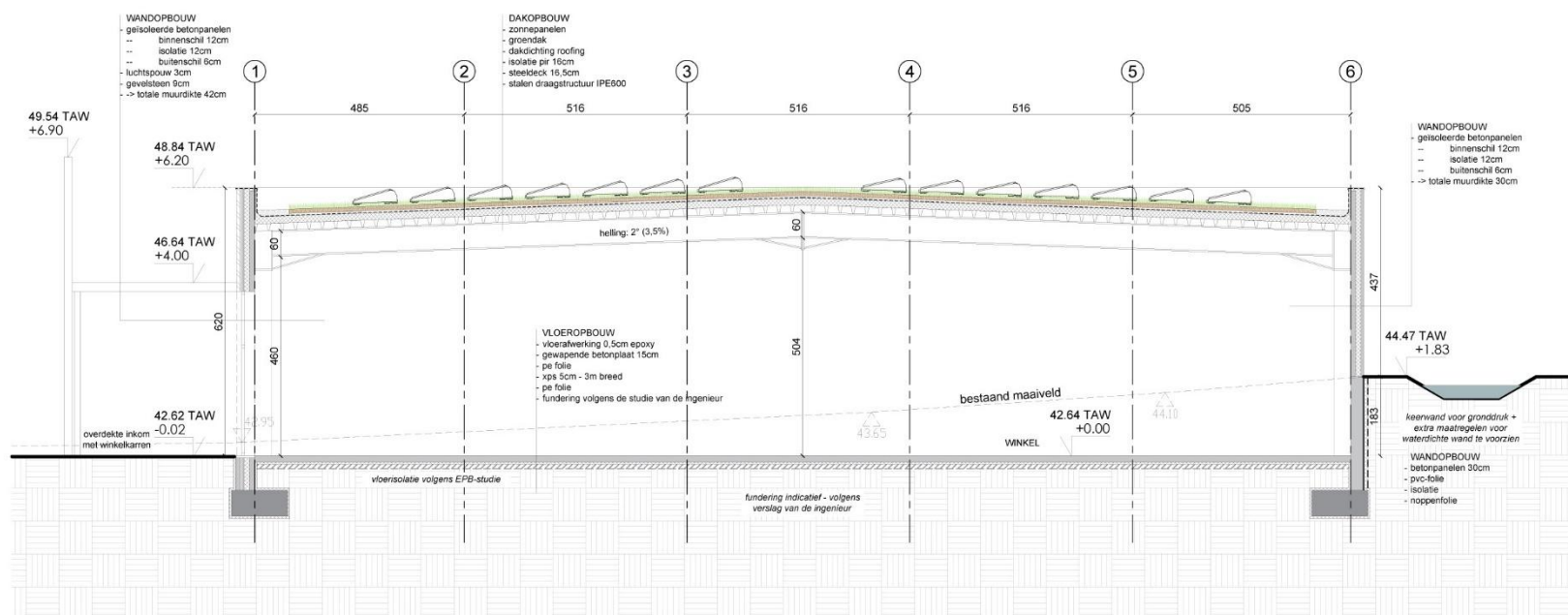
⁷ Overgenomen uit: Reyns 2025, 4

⁸ Beschrijving geplande werken overgenomen uit: Verhagen 2024, 7-10

Figuur 4: Ontwerpplan

SNEDE AB

Figuur 6: Snede ontwerp

2.3.3 Werkwijze en strategie

Het betreft een site met complexe verticale stratigrafie, die werd onderzocht aan de hand van een vlakdekkende opgraving. De bovengrond van de opgravingsvlakken werd verder verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog. Het onderzoeksterrein werd opgedeeld in twee werkputten (Figuur 10).

Alle sporen, werkputten en een aantal representatieve profielen werden fotografisch vastgelegd. Vervolgens werden alle vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten en werden de sporen en profielen beschreven, waarna de sporen werden gecoupeerd, ingetekend en gefotografeerd. Coupes met beginletter A en eindletter B worden niet weergegeven op plan omwille van de leesbaarheid. Afwijkende letters worden wel op plan weergegeven.

Er werden twee opgravingsniveaus onderscheiden. Aan de straatzijde diende voldoende afstand gehouden te worden van de straat omwille van nog in dienst zijnde kabels en leidingen (o.a. elektriciteitskast). Door middel van een vlakgraving werd een oppervlakte opengelegd van ca. 913 m². Dit is de volledige te onderzoeken zone.

Figuur 7: Opkuisen van een kasseiverharding

Jordi Bruggeman en Natasja Reyns waren de veldwerkleider. Assistent-archeoloog was Vincent Verhagen. Jef Kennis werd ingezet als archeoloog. Er werd geen aardkundige ingeschakeld tijdens de opgraving, aangezien de bodemkundige situatie duidelijk was tijdens het archeologisch vooronderzoek. Buiten het project werden geen personen geraadpleegd of betrokken voor algemene wetenschappelijke advisering.

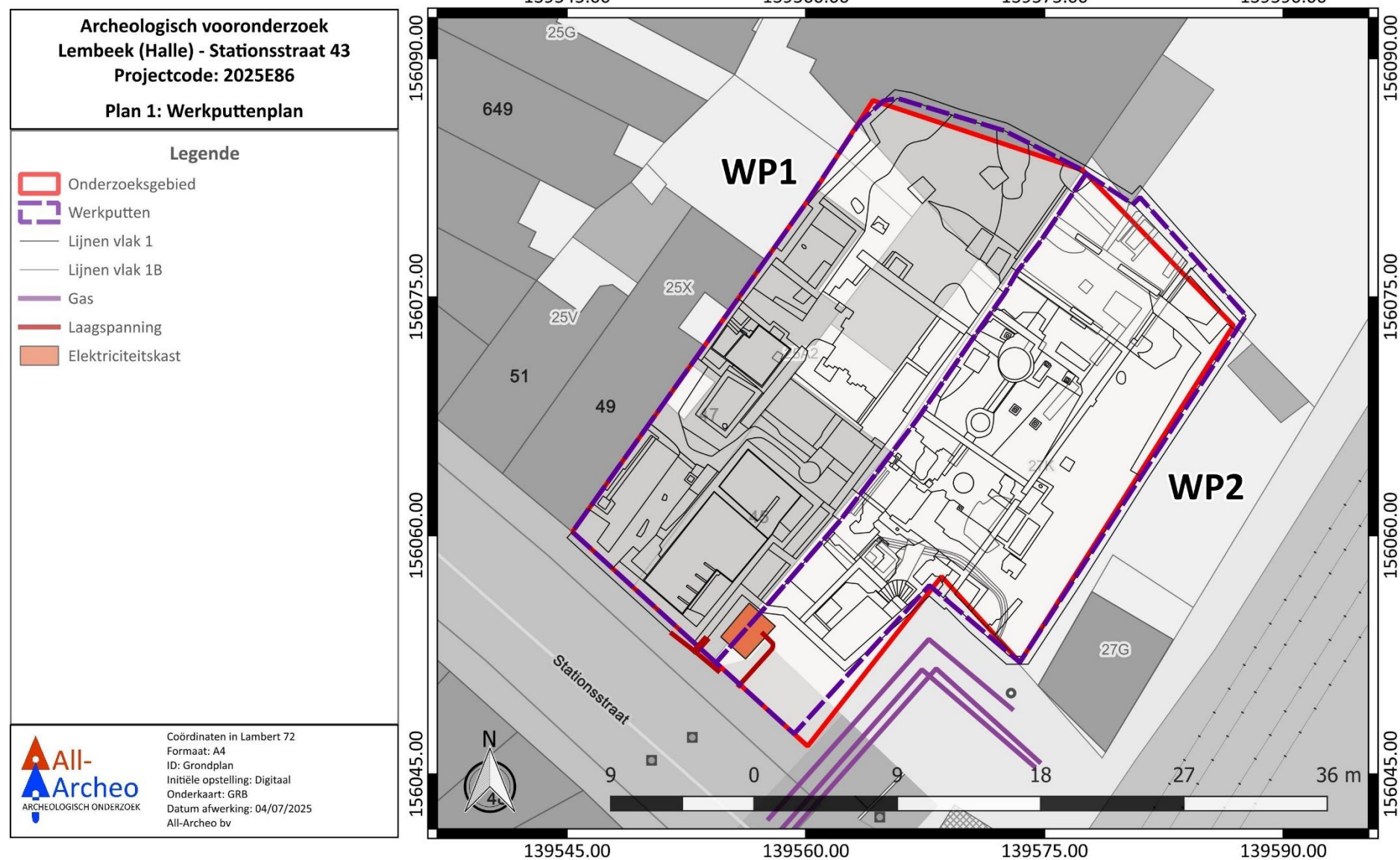

Figuur 8: Elektriciteitskast met aardingspinnen aan de Stationsstraat

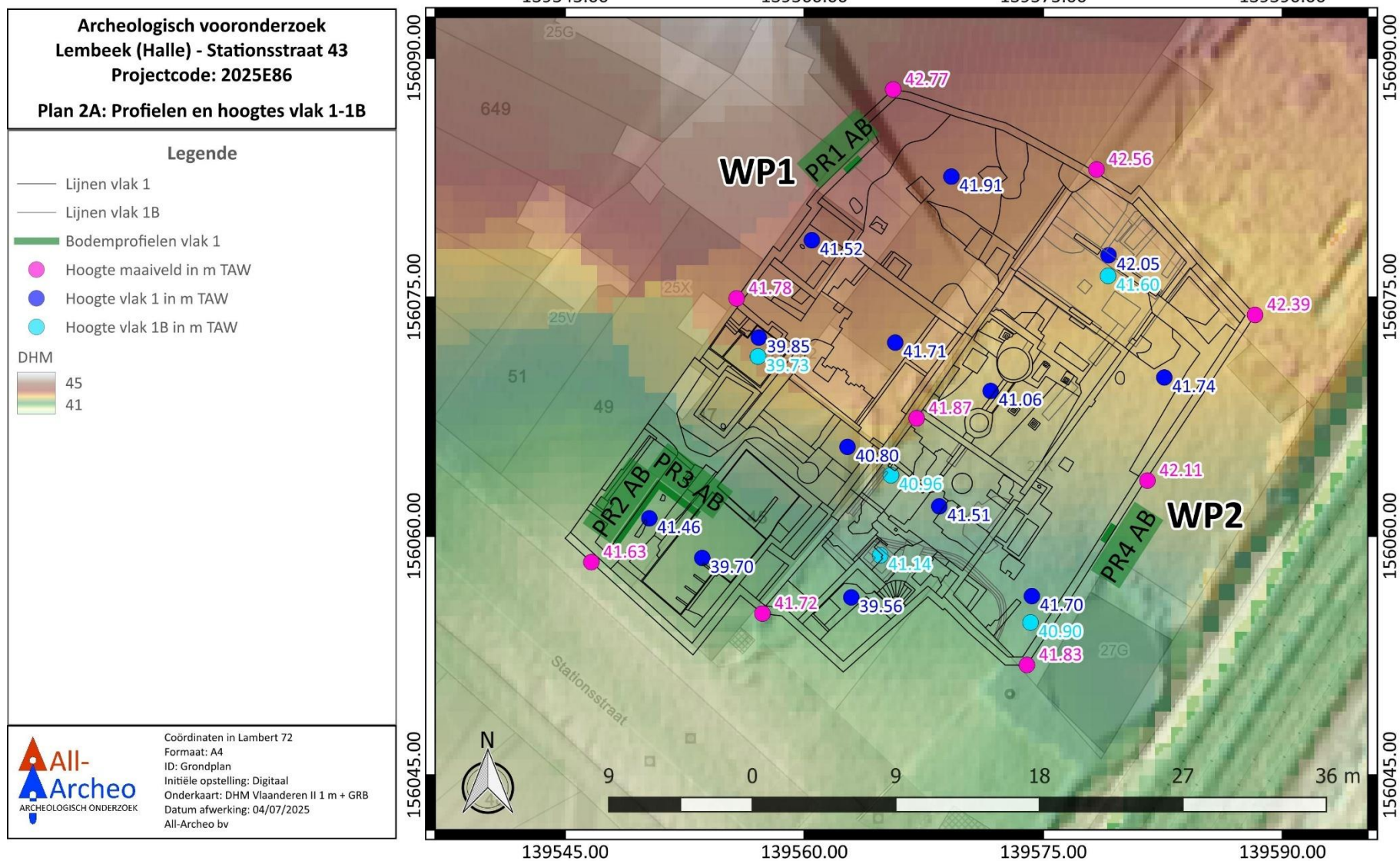

Figuur 9: Vrijleggen en opkuisen van de aangetroffen structuren

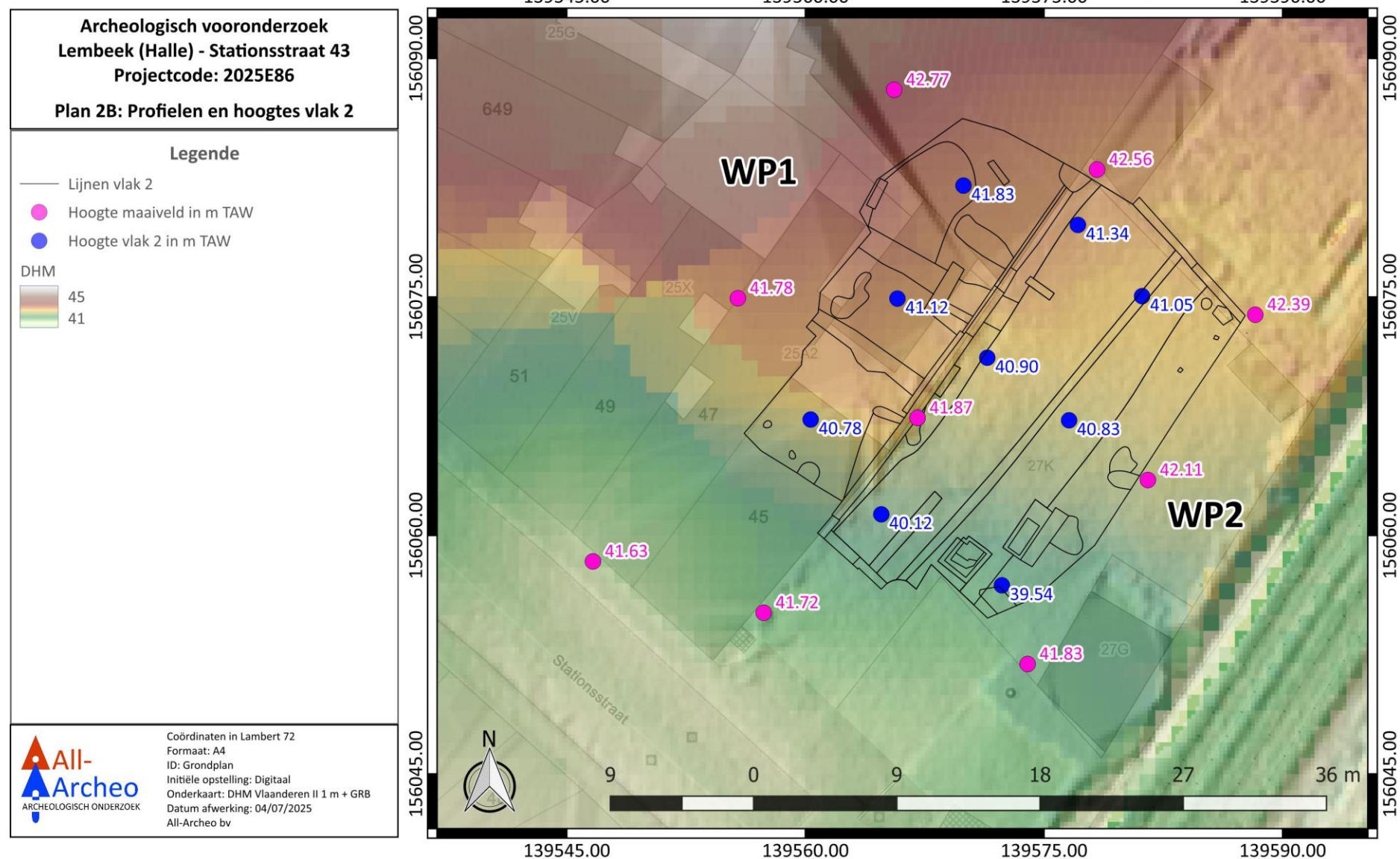

Figuur 10: Werkputtenplan met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 11: Plan vlak 1 en 1B met aanduiding van de bodemprofielen en hoogtes van het vlak (blauw) en het maaiveld (magenta) in m TAW, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

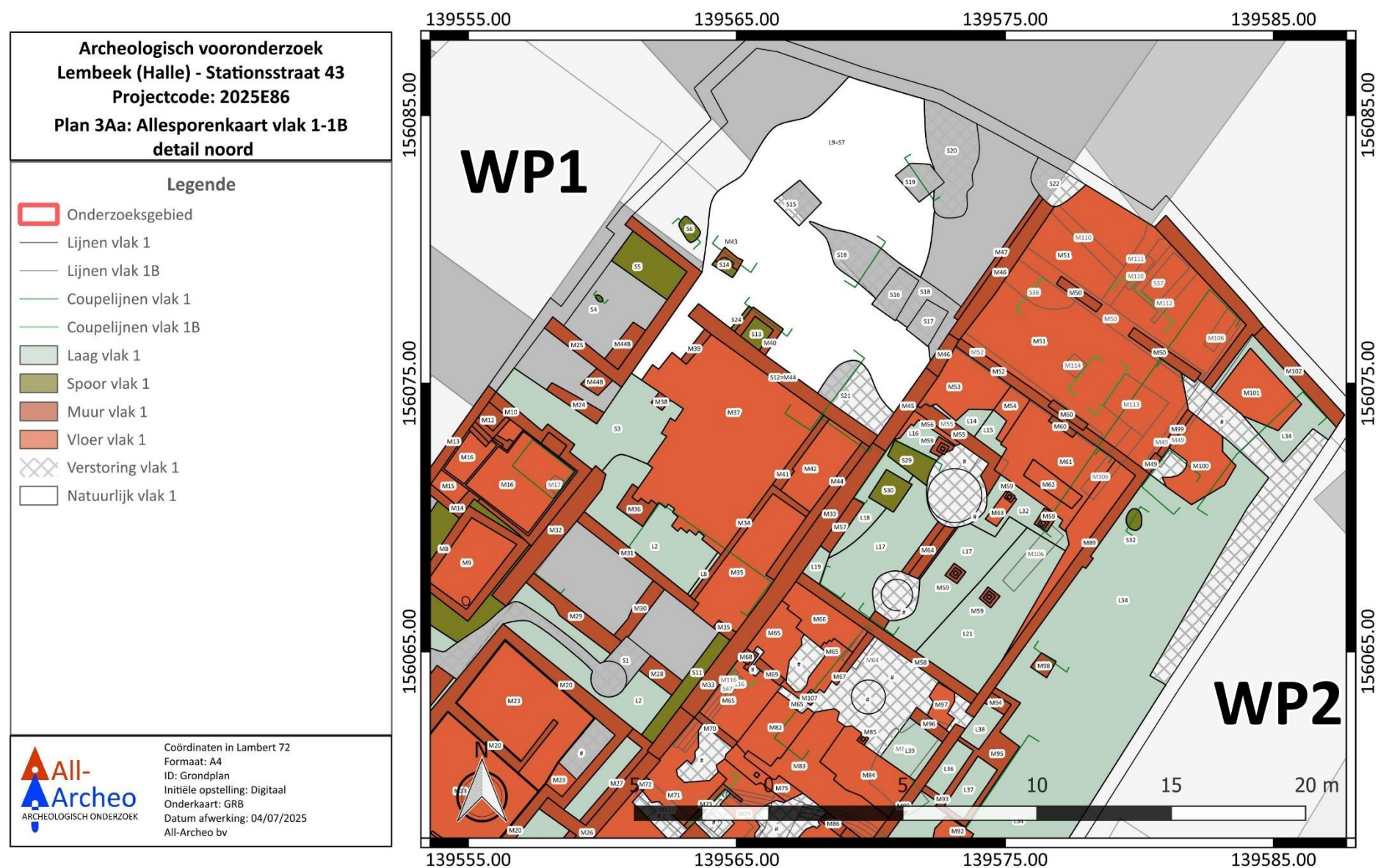

Figuur 12: Plan vlak 2 met aanduiding van de bodemprofielen en hoogtes van het vlak (blauw) en het maaiveld (magenta) in m TAW, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 13: Alle sporen overzicht vlak 1 en vlak 1B, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 14: Alle sporen vlak 1 en vlak 1B, detail noord, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 15: Alle sporen vlak 1 en vlak 1B, detail zuid, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 16: Alle sporen overzicht vlak 2, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 17: Alle sporen vlak 2, detail, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Methoden, technieken en criteria bij het assessment

Er werd een beperkte hoeveelheid vondsten aangetroffen, waardoor er geen selectie plaatsvond tijdens de inzameling en de verwerking. De aard van de vondsten werd beschreven en er werd gestreefd om de vondsten aan een bepaalde periode toe te schrijven. Er zijn enkele archeologische vraagstellingen die aan de hand van staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal onderzocht kunnen worden. Het assessment van de stalen en het conservatie-assessment gebeurde door de veldwerkleider. Het assessment van de sporen werd uitgevoerd op basis van de plannen, de profieltekeningen, de foto's en de spoorbeschrijvingen.

2.4.2 Assessment van vondsten

Er werden 50 vondstnummers (V01-V49 + AV01) geregistreerd, die gedetermineerd en gedateerd werden.

De aangetroffen vondsten worden gedateerd in de late middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd. Het betreft hoofdzakelijk aardewerk, dat vertegenwoordigd is door pijpenaarde, rood geglazuurd aardewerk, faience, steengoed, porselein en industrieel wit aardewerk. Het betreft huisraad.

Verder is ook glas vertegenwoordigd. Het omvat voornamelijk flessen en vensterglas. Andere vertegenwoordigde vondstcategorieën zijn hout, been, schelp, rubber, metaal, mortel, baksteen, natuursteen, textiel, steenkool, plastic en dierlijk bot.

De volledige vondstenlijst is terug te vinden in bijlage (zie 5.6 Vondstenlijst).

Figuur 18: Tingeglazuurd aardewerk gevonden bij de aanleg van het vlak (AV1) en in opgebracht pakket L7 (V02)

Figuur 19: Selectie vondsten uit beerput S13 (V29)

Figuur 20: Selectie vondsten uit dempingspakket kalkput S37 laag a (V39)

Figuur 21: Vondsten uit gracht S41 (linksboven: vlakvondsten (V40); rechtsboven: laag g (V42); linksonder: laag f (V41), centraal onder: laag i (V43); rechtsonder: laag m (V44))

2.4.3 Assessment van stalen

Er zijn enkele archeologische vraagstellingen die mogelijk aan de hand van staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal onderzocht konden worden:

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?

2.4.3.1 Grachten uit de late middeleeuwen of de nieuwe tijd

Bij de opgraving werden twee brede grachten (S9 en S41) en een oudere greppel (S5) vastgesteld. Ze worden gedateerd in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd. In de grachten en greppels zijn geen gebruikslagen vastgesteld, enkel dempingslagen en nazakkingslagen. Natuurwetenschappelijk onderzoek op deze grachten is bijgevolg niet zinvol. Omwille daarvan werden ze niet bemonsterd.

2.4.3.2 Beerputten, puinkuilen en cisterne

Tijdens de opgraving werden enkele beerputten, puinkuilen en een cisterne vastgesteld, waarvan de vulling geheel (S13 en S37a) werd ingezameld of waaruit een bulkstaal werd genomen van 10 liter. Deze stalen werden uitgezeefd. Geen van de genomen stalen leverden botanische macroresten op.

In het westen werd een met cementmortel bezette beerput (M8-9) aangetroffen, maar deze bevatte geen beervulling meer. In het noordwesten werd in de achtertuin nog een kleine beerput aangetroffen, die aansluit op de bebouwing (M40). Deze beerput bevatte een beervulling (S13) die integraal werd ingezameld. Het zeefresidu (MB1/MB2) leverde wel wat fragmenten dierlijk bot op, maar verder ook steenkool, wat een datering ten vroegste in de 19de eeuw doet vermoeden. De vulling leverde ook een fragment plastic en piepschuim op, wat er ofwel op wijst dat de beerputvulling zeer recent is of dat deze recent verstoord is. Omwille van deze problematiek is het niet zinvol om in te zetten op verder onderzoek van de botfragmenten in S13.

In de nabijheid werd nog een tweede, kleine en deels verstoorde beerput met vloer opgegraven (M43). De opvulling (S14) bestaat nagenoeg uitsluitend uit puin en werd daarom niet ingezameld.

Een beerput in het zuidoosten behoort tot de oudere structuren op de site en kan geplaatst worden voor een bouwfase die gerealiseerd is na ca. 1850. De dunne beerlaag die op de bodem werd vastgesteld, was volledig vermengd met het bovenliggende puinrijke puinpakket, waardoor hier geen natuurwetenschappelijk onderzoek op kan uitgevoerd worden.

Uit puinkuil S36 in het noordoosten werd een bulkstaal genomen (MB3). Het zeefresidu leverde slechts een zeer kleine hoeveelheid botmateriaal op, onvoldoende om verder onderzoek zinvol te maken.

Figuur 22: Werkput 2, vlak 1B, coupe op kuil S36, die rechts aansluit op muur M50 (AB)

In het zuidoosten werd een cisterne (M115) vastgesteld, die aansluit op een kelder, gemetst met cementmortel. Omwille van de gebruikte mortel is de cisterne in de (late) 19de eeuw of 20ste eeuw te dateren. Onderaan bevatte deze een humeus bezinkingspakket (S50). Slechts enkele fragmenten botmateriaal werden vastgesteld in het zeefresidu (MB6/MB7). Bij deze context is het dus ook niet zinvol om het bot te onderzoeken.

Er werd een pollenprofiel genomen van de vulling (MP1), maar gezien de jonge datering van de vulling is het hier kosten-baten niet zinvol in te zetten op pollenonderzoek. Kaarten, zoals topografische kaarten, lichten ons voldoende in over (de openheid van) het landschap. Bovendien zal pollenonderzoek onvoldoende bijdragen in het inzicht over het landschap ter hoogte van het onderzoeksgebied zelf.

Twee andere cisternes (M93-95) in het zuidoosten, zijn gemetst met trasmortel en zijn alleen met puin opgevuld.

Verder is er nog een kalkput opgegraven (M112/S37). Er werd een monster genomen van de kalkvulling (MMO37). In functie van de vraagstellingen is het niet zinvol hier in het kader van de basisrapportage natuurwetenschappelijk onderzoek op uit te voeren. Dat kan eventueel in de toekomst nog in functie van syntheseonderzoek.

Figuur 23: Werkput 2, vlak 1B, coupe cisterne M115 en vulling S50, met pollenprofiel MP1 (AB)

Van het bovenliggende puinrijke opvullingspakket, dat wel wat vondsten bevat, werd ook een bulkstaal ingezameld (MB4/MB5). Uit het zeefresidu ervan, dat ook steenkool bevat, komt slechts een kleine hoeveelheid bot. Het is onvoldoende om verder onderzoek erop zinvol te maken.

2.4.4 Conservatie assessment

Tijdens het onderzoek werden verschillende vondsten aangetroffen. De vondsten werden onderworpen aan een assessment. De meeste vondsten blijken een goede bewaringstoestand te kennen en vereisen mits een stabiele omgeving geen bijkomende conserveringsmaatregelen.

Er is wat metalen bouw materiaal gevonden, voornamelijk nagels. Het is niet zinvol ze te conserveren. Tot de vondsten behoort ook metalen vaatwerk. Het gaat om fragmenten van (kook)potten met email. Omwille van de fragmentarische bewaring en de jonge datering is het kosten-baten niet zinvol om ze te conserveren.

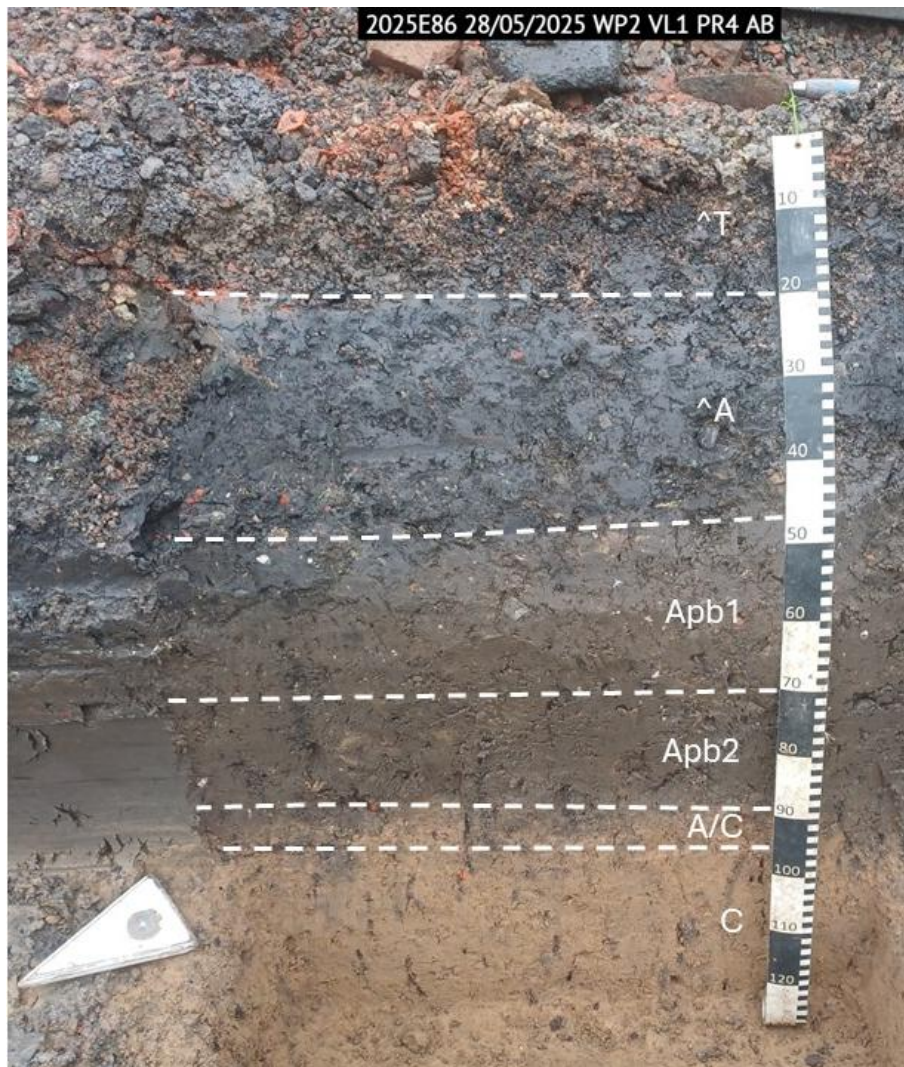
Onder het vondstmateriaal is ook wat glas aanwezig. Dit glas dateert uit de nieuwste tijd en bevindt zich nog in een goede toestand. Conservatie is dan ook niet nodig. Enkele leervondsten dateren ook uit de nieuwste tijd. Gezien het slechts om fragmenten gaat, is conservering hiervan ook niet zinvol.

Wel is een stabiele omgeving en een goede verpakking van het onderzoeksarchief aan de orde.

2.4.5 Assessment van de landschappelijke ligging

De site kent een complexe verticale stratigrafie, vooral ter hoogte van de eigenlijke gebouwresten binnen het onderzoeksgebied. Er werden vier bodemprofielen geregistreerd. Op het terrein is een leembodem aanwezig. Twee van de aangelegde bodemprofielen (PR2 en PR3) lagen ter hoogte van een gracht en zijn daarom niet representatief voor de algemene bodemopbouw op het terrein. De twee andere aangelegde profielen vertonen min of meer een gelijkaardige bodemopbouw, met slechts kleine onderlinge verschillen.

Bodemprofiel 4 in het zuidoosten bevindt zich wat lager op de helling. Hier is de bodem het best bewaard gebleven. Bovenaan is (het restant van) een verharding aanwezig (^T-horizont), tot ca. 20 cm onder het maaiveld. Daaronder bevindt zich een 25 à 30 cm dik donker blauwgrijs opgebracht pakket (^A-horizont), waarin zich baksteen- en mortelfragmenten bevinden. Het opgebrachte pakket ligt op twee begraven ploeglagen (Apb-horizonten), die hier tot ca. 90 cm onder het maaiveld reiken. Ze zijn donker grijsbruin en donkerbruin. Hieronder volgt een lichtbruine geroerde overgang van de A-horizont naar de C-horizont (A/C-horizont), waaronder zich de bruingele C-horizont bevindt.

Figuur 24: Werkput 2, profiel 4 (AB)

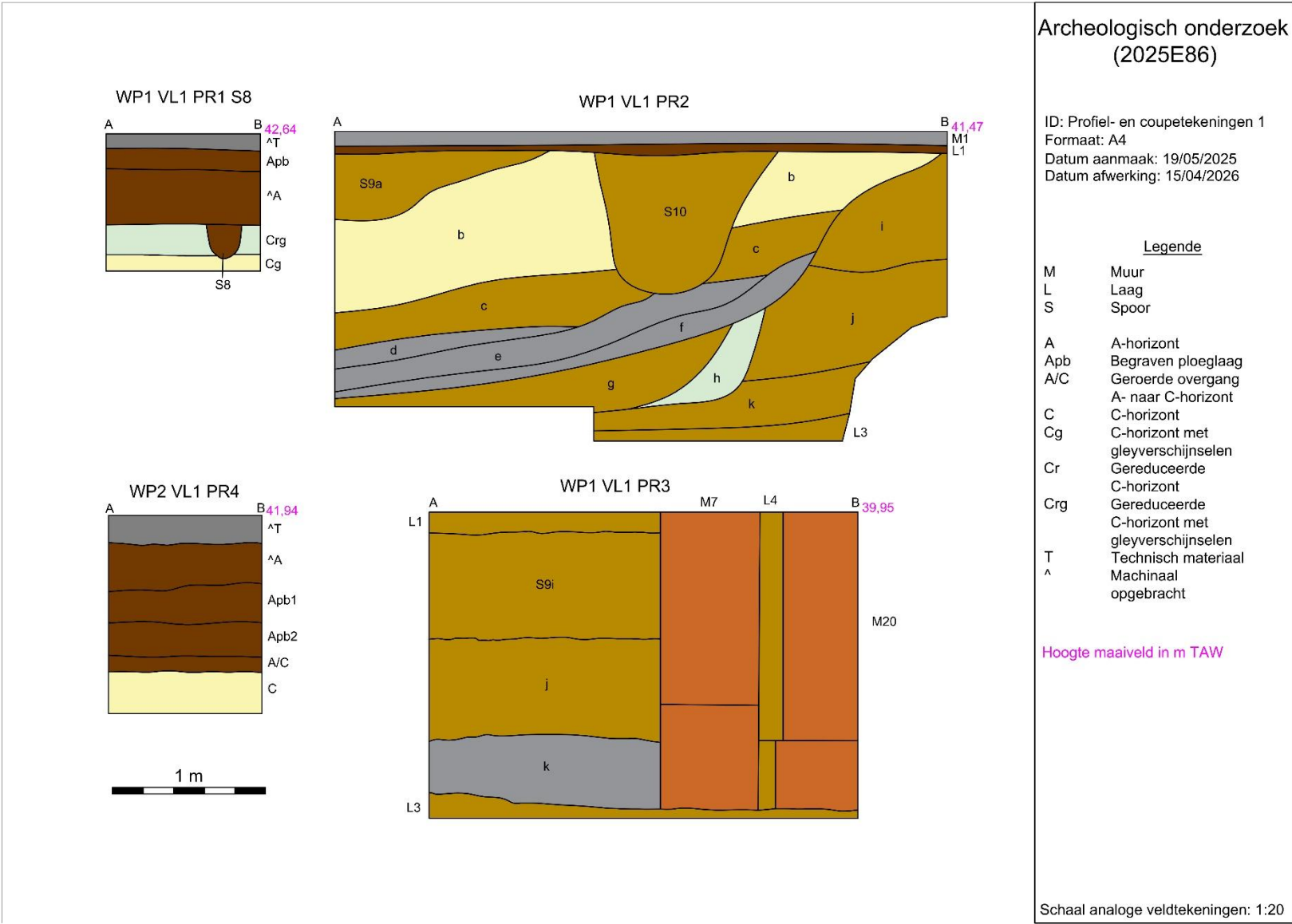

In bodemprofiel 1 in het noordwesten is er onder de verharding nog een ca. 10 cm dikke donkerbruine tuinlaag (Apb-horizont) aanwezig, boven een opgebracht pakket. Het opgebracht pakket (^A-horizont) is hier 40 cm dik. Het pakket ligt rechtstreeks op de C-horizont. De C-horizont is bovenaan verblauwd door compactie (Cr-horizont). Op een dieper niveau gaat de C-horizont over in een pakket met silexkeien en op nog grotere diepte bevat de ondergrond schiefer van het onderliggende vaste gesteente (niet bereikt).

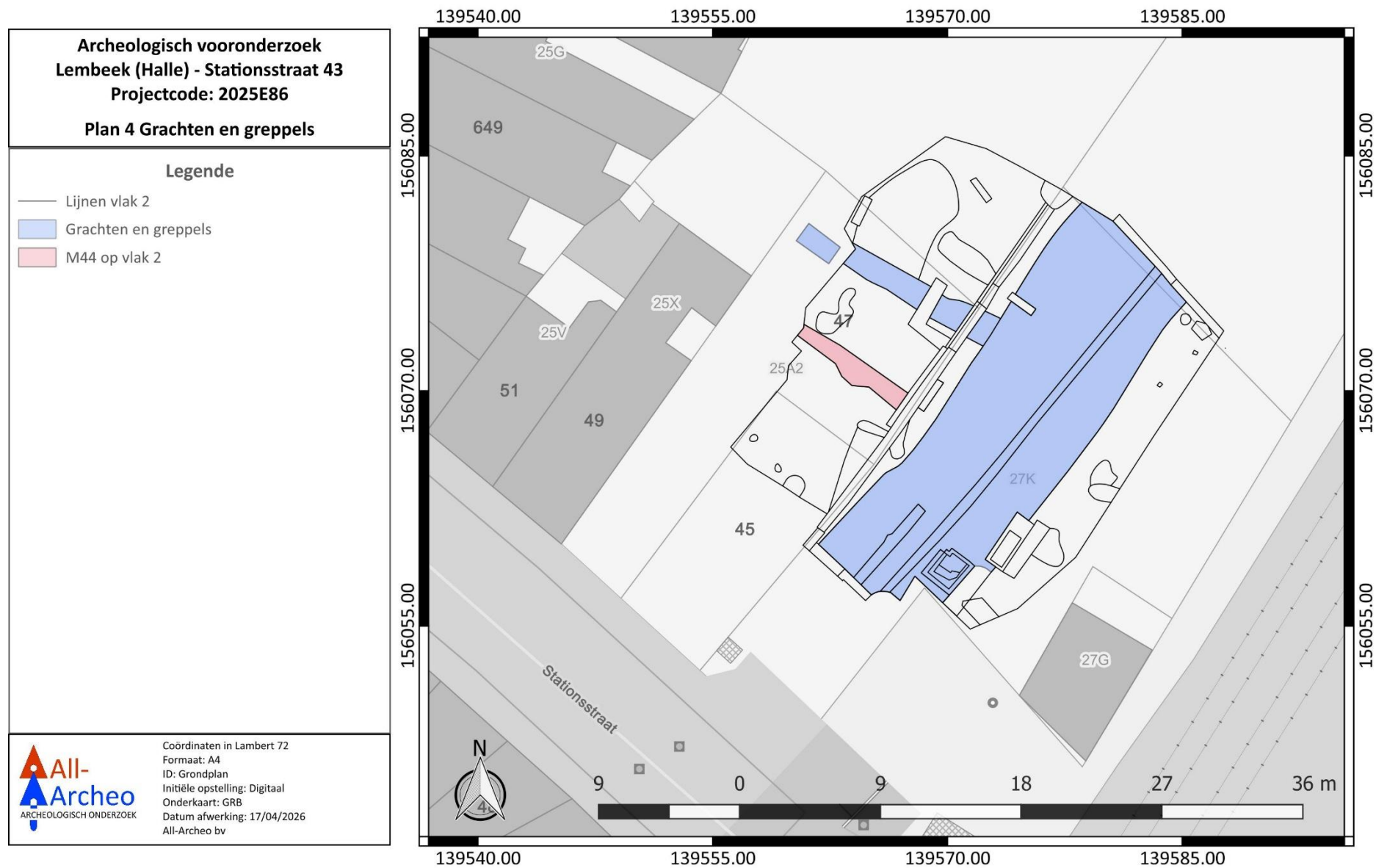

Figuur 25: Werkput 1, profiel 1 (AB)

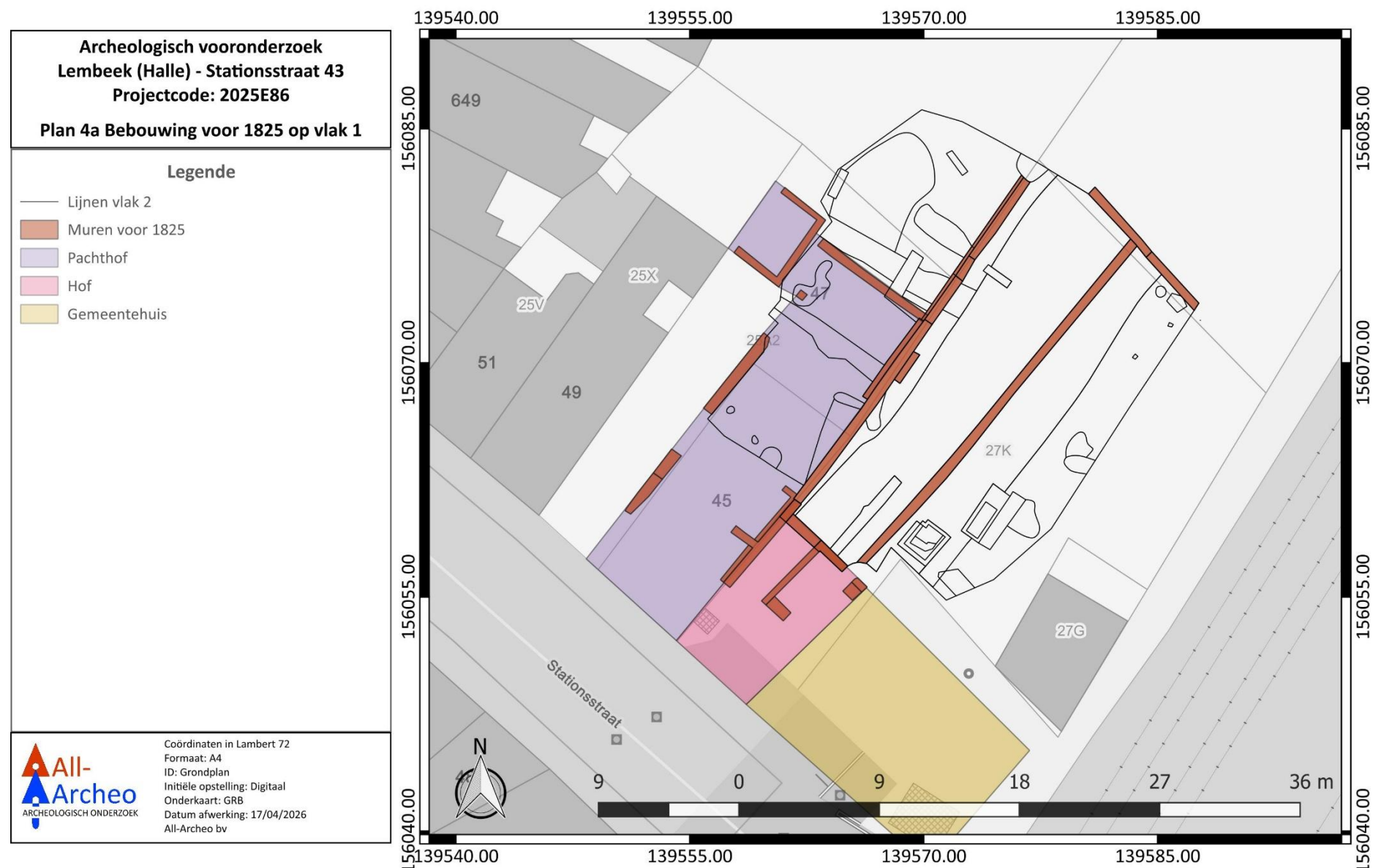

Figuur 26: Profieltekeningen

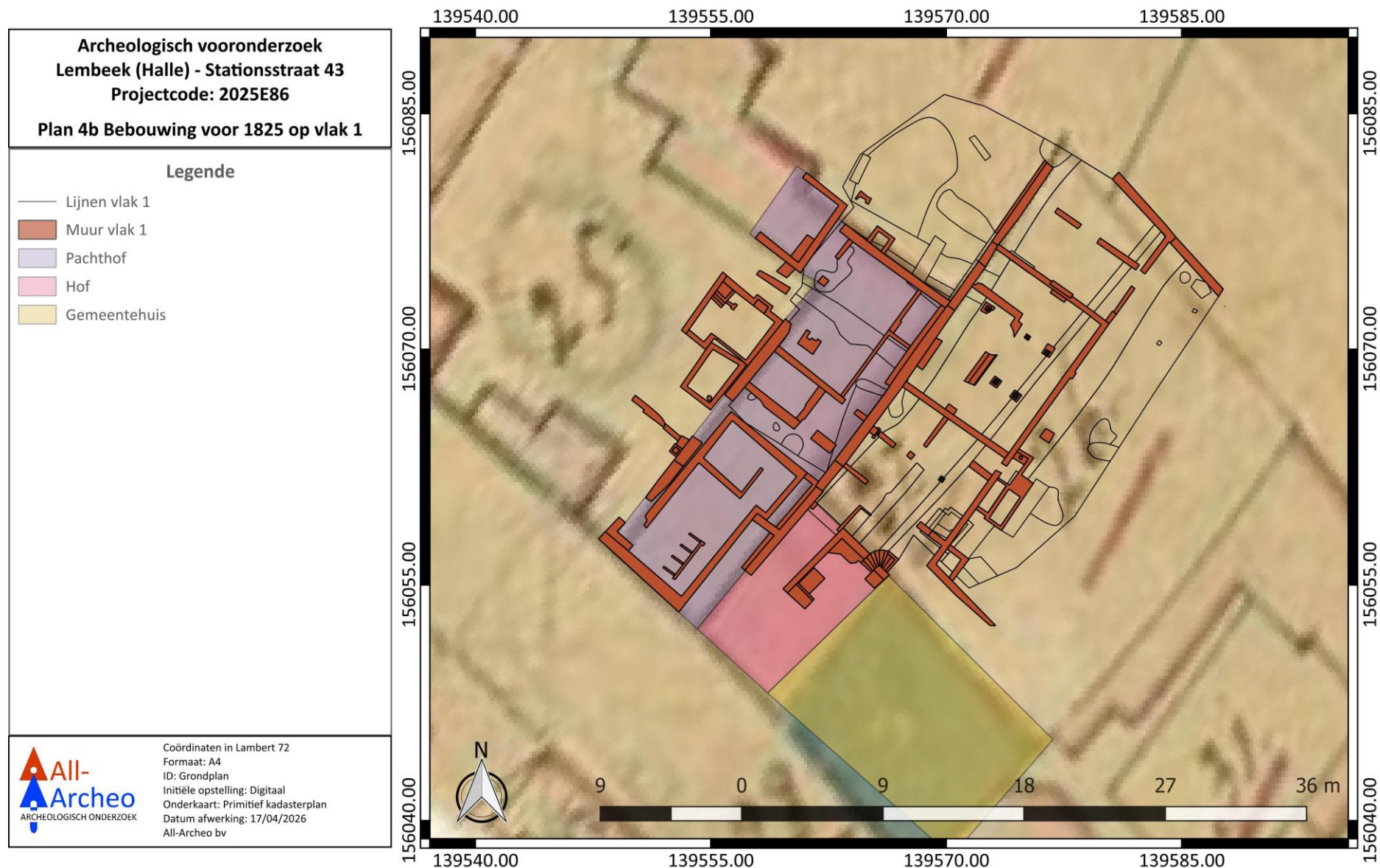

Figuur 27: Aanduiding van de aangetroffen grachten en greppels, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 28: Interpretatie van de aangetroffen resten en datering van de gebouwen, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 29: Interpretatie van de aangetroffen resten en datering van de gebouwen, weergegeven op het Primitief Kadasterplan uit 1825 (<https://agatha.arch.be>)

2.4.6 Assessment van sporen

De site kent een complexe verticale stratigrafie. De aangetroffen sporen worden per chronologische periode besproken en daarbinnen per functionele categorie. In totaal werden 206 sporen geregistreerd (Figuur 10). De grondsporen bestaan uit insteken, kuilen, puinkuilen, puinvullingen, verblauwingen (compactie/verstikking), greppels, een gracht, paalsporen, opgebrachte lagen, een sintellaag, zandbedden, mortelbedden en leembedden. Het muurwerk bestaat uit opgaand muurwerk, funderingsmuren, sokkels, gewelven, vloeren, goten, muren van ondergrondse structuren (bakken, beerputten), een trap en kasseiwegen. De sporen komen verspreid voor over het terrein.

Het eerste vlak bevond zich op een diepte die varieerde van 17 tot 216 cm onder het maaiveld of op een hoogte tussen 39,56 m TAW in het zuidwesten tot 42,05 m TAW in het noordoosten. Het vloerniveau van de kelders bevond zich op een hoogte tussen 39,56 en 39,85 m TAW (191-216 m - mv). Plaatselijk werd nog een tussenvlak (vlak 1B) aangelegd. Dit bevond zich op een diepte van 73 tot 205 cm onder het maaiveld of een hoogte van 39,73 tot 41,60 m TAW.

Het tweede vlak bevond zich op een diepte die varieerde van 94 tot 229 cm onder het maaiveld, of op een hoogte van 39,54 m TAW in het zuidoosten tot 41,83 m TAW in het noordwesten. Het terrein loopt af in zuidelijke (vlak 1) tot zuidoostelijke (vlak 2) richting.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied waren in de 19de eeuw minstens twee naast elkaar gelegen panden aanwezig, die aansluiten op de Stationsstraat. De funderingen van de buitenmuren en de scheidingsmuren van de gebouwen zijn over het algemeen opgetrokken uit natuursteen. Ook verschillende (dragende) binnenmuren hebben een fundering in natuursteen.

De legger van de Popp-kaart geeft aan dat het gaat om een pachthof en een hof. Achter het pachthof bevond zich een tuin en ten noordoosten van het onderzoeksgebied was sprake van een boomgaard. Het hof, het pachthof en de tuin waren eigendom van herbergiers uit Lembeek. Ten zuiden van het hof bevond zich het gemeentehuis en de gemeenteschool. In 1868 werd het hof omgevormd tot school en uitgebreid.

2024E86 19/05/2025 WP1 VL1 M18-19
Figuur 30: Werkput 1, vlak 1, natuurstenen muur langs de Stationsstraat in een kelder van het noordwestelijke pand (M18-19)

Figuur 31: Werkput 1, vlak 1, scheidingsmuur M44 (AB)

2.4.6.1 Grachten, greppels en tuinmuur

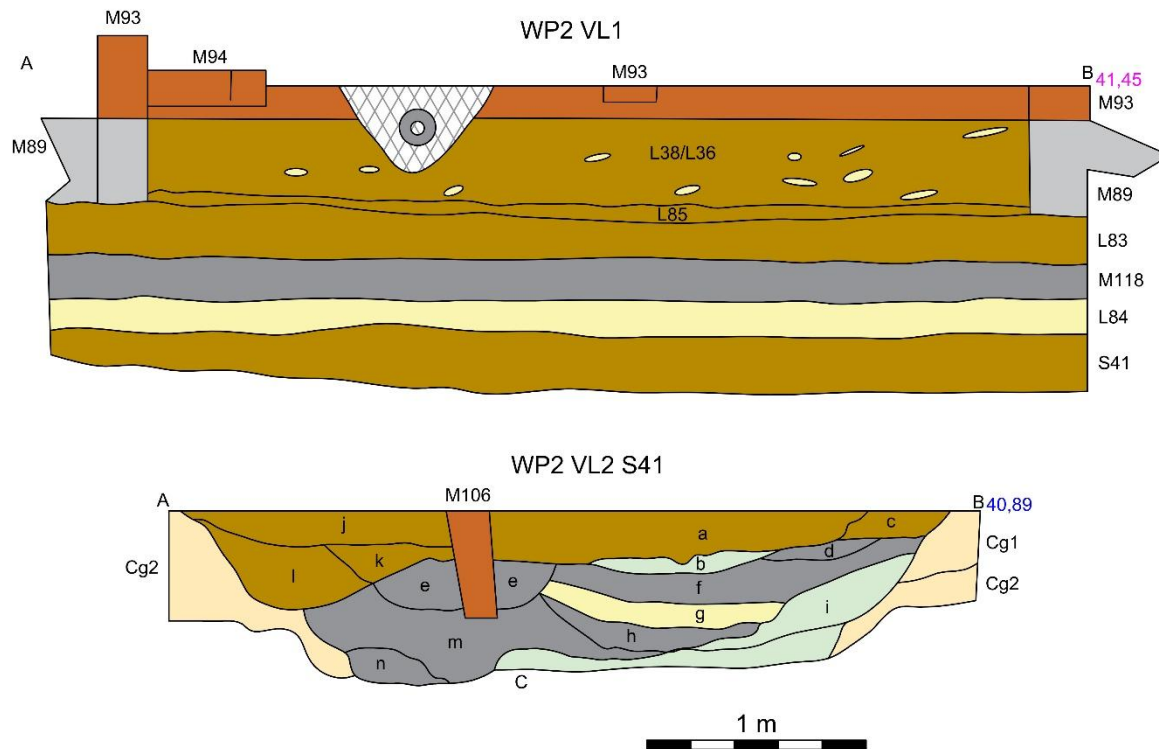
De oudste resten die we hebben aangetroffen op het terrein, bestaan uit grachten en greppels. Ze zijn vermoedelijk te interpreteren als resten van landindeling.

Een ca. 8,80 m brede gracht (S41) met een noordoost-zuidwest oriëntatie doorsnijdt het onderzoeksgebied. Deze bevindt zich onder de vastgestelde bebouwing en werd gezien ter hoogte van het tweede archeologische vlak.

De natuurstenen muur M106 doorsnijdt de gracht en is jonger (zie verder). De gracht bevindt zich ter hoogte van het zuidoostelijke perceel en neemt daar een groot deel van in. Het spoor reikt tot ca. 195 cm onder vlak 2. De bodem is onregelmatig, de wanden staan vrij sterk uit. Er zijn verschillende opvullingspakketten te onderscheiden, die behoren tot drie of vier fases.

Geen van de vastgestelde pakketten is te beschouwen als een gebruikslaag. De oudste opvullingsfase bestaat uit lagen m en n. De volgende opvullingsfase, in het noordwesten, wordt gevormd door lagen c, d, f, g, h en i. Vervolgens zijn er twee fases. Hierbij is niet duidelijk welke de jongste is. Laag e vormt een fase en ook laag l. Het is niet duidelijk tot welke fase laag k behoort. Lagen a, b en j kunnen beschouwd worden als nazakkingslagen.

Figuur 32: Coupetekeningen S41

Figuur 33: Werkput 2, vlak 2, gracht S41

De gracht is niet te zien op 19de-eeuwse kaarten en ook op de oudere – minder betrouwbare – kaarten lijkt geen gracht weergegeven. De gracht volgt wel een huidige perceelsgrens.

In de oudste vullingsfase van de gracht, laag m, troffen we een fragment faience aan. Het geeft aan dat de opvulling uit de 17de eeuw of jonger dateert. Vondstmateriaal uit de jongere opvullingslagen omvat onder meer de resten van een teil, een bord en een steelgrape in rood geglaazuurd aardewerk en een kruik in Raeren steengoed. Deze vondsten zijn te dateren in de late middeleeuwen tot de

nieuwe tijd. Het vondstmateriaal en het schijnbaar ontbreken van de gracht op de historische kaarten (in de vorm van een perceelsgrens) geeft aan dat de gracht in de 17de eeuw gedempt werd. Mogelijk betekent dit dat de gracht zelf dateert uit de 16de of 17de eeuw.

Figuur 34: Werkput 2, vlak 2, gracht S41 (AB) die aan de rechterzijde greppel S5 oversnijdt (AB)

In het noordwesten van het terrein is een ca. 1,95 m brede greppel (S5) met een noordwest-zuidoost oriëntatie vastgesteld, die haaks staat op de brede gracht. De greppel bevindt zich op de plaats waar de topografie van het terrein verspringt in hoogte. Het terrein ten noordoosten ligt hoger dan het terrein ten zuidwesten. De greppel wordt in het zuidoosten doorsneden door de hoger besproken gracht (S41), wat lijkt aan te geven dat de greppel S5 ouder is dan gracht S41.

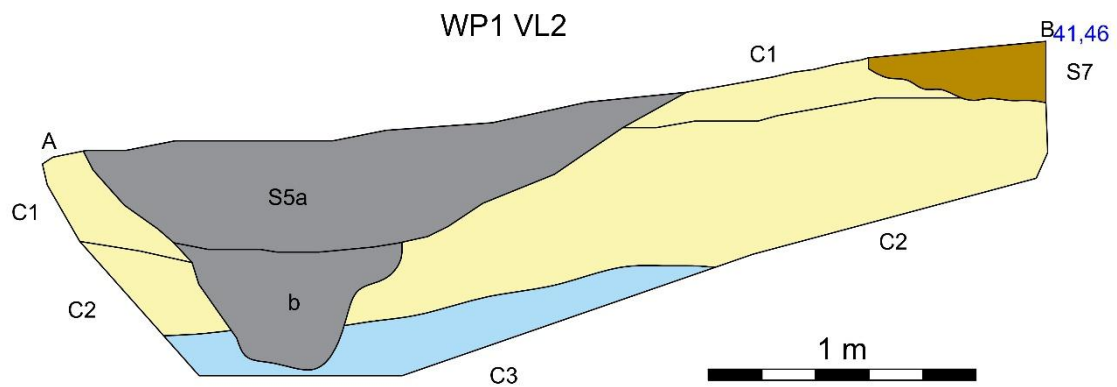
Figuur 35: Werkput 1, vlak 2, greppel S5

Figuur 36: Werkput 1, vlak 2, coupe greppel S5 (AB)

Greppel S5 reikt tot ca. 90 cm onder vlak 2. De greppel bevat twee opvullingspakketten. In doorsnede heeft de greppel vrij sterk tot sterk (aan de noordoostzijde) uitstaande wanden en een vrij vlakke bodem. In S5 troffen we twee pijpenstelen in pijpaaarde aan. Ze geven aan dat de greppel ten vroegste in de nieuwe tijd gedempt werd. Omdat deze greppel op basis van stratigrafische relaties ouder is dan de hoger besproken greppel S41, vermoeden we een datering in de 16de of 17de eeuw voor de aanleg van de greppel.

Figuur 37: Coupe AB op S5 en S7

Figuur 38: Uitbraakspoor M44 op vlak 2

Muur M44 op vlak 2 lijkt geïnterpreteerd te kunnen worden als één van de oudste muurresten op het terrein. Het is opvallend dat de muur parallel loopt aan de hoger vermeldde greppel S5. De muur ligt ook in het verlengde van bestaande perceelsgrenzen, waardoor we voor de muur een interpretatie als perceelsgrens en tuinmuur vermoeden. Helaas hebben we enkel nog het uitbraakspoor van de muur aangetroffen.

Er is een tweede brede gracht (S9) aangetroffen met een noordwest-zuidoost oriëntatie, min of meer parallel aan de Stationsstraat. Deze is grotendeels verstoord bij de aanleg van een kelder en werd in profielen 2 en 3 in coupe, langs de kelder, geregistreerd.

Figuur 39: Werkput 1, vlak 1, profiel 2 (AB) ter hoogte van gracht S9

De minstens 4 m brede gracht reikt tot ca. 185 cm onder het maaiveld bij aanvang van de opgraving. Onder een nazakkingspakket (laag a), zijn lagen b, c, d, e en f aan de recentste dempingsfase te verbinden.

Een oudere opvullingsfase bestaat uit lagen g en h. Lagen i, j en k in noordoosten van profiel 2 werden initieel als deel van de gracht beschouwd, maar zijn opgebrachte pakketten waarmee het terrein werd opgehoogd. Vondstmateriaal is enkel afkomstig uit laag k en geeft dus geen inzicht in de datering van gracht S9. Op basis van de gelijkaardige oriëntatie als S5, vermoeden we voor S9 ook een datering in de 16de of 17de eeuw.

2.4.6.2 Paalsporen en kuilen

Op het niveau van de C-horizont (voornamelijk vlak 2) kwamen enkele paalsporen en kuilen aan het licht. Ze zijn scherp afgelijnd. Een deel kan mogelijk gerelateerd worden aan de bebouwing op het terrein (zie verder).

De grootste kuilen bevinden zich in het zuidoosten van het terrein (S38-40). Ze hebben een onregelmatige vorm en een doorsnede van maximaal ca. 2,35 m. Ze reiken tot ca. 50 cm onder de bovenzijde van de C-horizont, tot net op het niveau waarop er veel keien in de ondergrond zitten. Iets kleinere kuilen, met een diameter van ca. 55 cm, bevinden zich in het noordoosten, het noordwesten en het zuidwesten (S6, S26-27 en S45) van de opgravingszone.

Figuur 40: Werkput 2, vlak 2, kuil S38

Figuur 41: Werkput 2, vlak 2, coupe kuil S38 (AB)

Figuur 42: Werkput 2, vlak 2, coupe kuil S40 en S39 (AB)

2024E86 19/05/2025 WP1 VL1 S6
 Figuur 43: Werkput 1, vlak 1, kuil S6

2024E86 20/05/2025 WP1 VL1 S6 AB
 Figuur 44: Werkput 1, vlak 1, kuil S6

Kuil S6 bevatte een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk en fragmenten van dierlijk botmateriaal. Het vondstmateriaal is weinig diagnostisch en is slechts algemeen in de late middeleeuwen tot de nieuwste tijd te dateren. In kuil S26 vonden we een wandfragment van een kruik in Raeren steengoed, wat te dateren is in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd. Verder vonden we in kuil S45 een randfragment van een kom in rood geglaazuurd aardewerk, slechts breed te dateren in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd.

Op basis van het aangetroffen vondstmateriaal en de stratigrafische relaties van de sporen, dateren we de kuilen op vlak 2 globaal genomen in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd.

Figuur 45: Werkput 1, vlak 2, kuil S26

Figuur 46: Werkput 1, vlak 2, kuil S26 (AB)

Twee vierkante paalsporen bevinden zich in het noordoosten van het onderzoeksgebied (S42-43). Ze hebben zijden van ca. 25 cm. In het noordwesten werd een ovaal paalspoor vastgesteld (S4) met een maximale diameter van iets meer dan 30 cm. Deze sporen zijn maximaal ca. 5 cm diep bewaard. Ze zijn in doorsnede komvormig met een eerder vlakke bodem. Gezien de beperkte afmetingen zijn ze mogelijk te relateren aan afsluitingen en dus te interpreteren in het licht van landindeling.

Paalspoor S42 bevatte een wandfragment Raeren steengoed, wat opnieuw wijst op een datering in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd. De overige paalsporen leverden geen vondstmateriaal op, maar we vermoeden voor deze sporen eveneens een datering in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd.

2025E86 28/05/2025 WP2 VL2 S43
Figuur 47: Werkput 2, vlak 2, paalspoor S43

2025E86 28/05/2025 WP2 VL2 S43 AB
Figuur 48: Werkput 2, vlak 2, coupe paalspoor S43 (AB)

2024E86 19/05/2025 WP1 VL1 S4 AB
Figuur 49: Werkput 1, vlak 1, coupe paalspoor S4 (AB)

Figuur 50: Werkput 1, vlak 1, paalspoor S4

2.4.6.3 Noordwestelijk pand: pachthof

We vermeldden al dat we binnen het onderzoeksgebied resten hebben aangetroffen van twee panden. Deze panden zijn al te zien op het primitief kadasterplan uit 1825, maar ze zijn wellicht ook al te zien op de 18de-eeuwse Ferrariskaart. Dit betekent dat de panden in de kern minstens teruggaan tot in de 18de-eeuw.

We gaan hier nu dieper in op de afzonderlijke panden, te beginnen met het noordwestelijke pand. Dit strekte zich oorspronkelijk nog een stuk verder uit naar het noordwesten toe, buiten het onderzoeksgebied. Van de legger bij de Popp-kaart weten we dat het pand destijds in gebruik was als pachthof. De onbebouwde zone erachter was in gebruik als tuin.

Figuur 51: Overzicht van WP1, het noordwestelijke pand

2.4.6.3.1 Gebouwwesten

De vastgestelde contouren van de bebouwing ter hoogte van het noordwestelijke pand komen voor een aanzienlijk deel overeen met die van de weergegeven gebouwen op het primitief kadasterplan van 1825. Het gaat om een diephuis dat ongeveer twee derden inneemt van de straatbreedte van het betreffende perceel binnen het onderzoeksgebied, met als voornaamste muren M7, M19, M27-31 en M44 (S12).

Muren M7, M27, M28 en M44 zijn opgebouwd uit natuurstenen met afmetingen die variëren van 15 x 14 x 13 cm tot 33 x 20 x 8 en 47 x 21 x 14 cm en zijn gemetst met kalkmortel. Muur M31 is opgebouwd uit bakstenen van 17,5 x 7 x 5 cm en is gemetst met kalkmortel. Muur M19 is opgebouwd uit bakstenen van 19 x 10,5 x 5,5 cm en gemetst met cementmortel. Ook muur M30 is eveneens gemetst met cementmortel en is opgebouwd uit bakstenen van 18,5 x 9 x 5,5 cm. Muur M29 is opgebouwd uit een combinatie van baksteen en natuursteen. De muren gemetst met cementmortel dateren uit de nieuwste tijd. De overige muren dateren vermoedelijk uit de 18de eeuw.

Het gebouw heeft een straatbreedte van ca. 7,85 m en is ca. 29,75 m diep. In het achterste deel zijn nog vloeren bewaard (M35, M37 en M42). Het gaat om halfsteens geplaatste betontegels en een betonvloertje. Het gaat niet om de originele vloeren. De originele vloeren zijn ter hoogte van dit pand niet bewaard gebleven. Eén van de binnenmuren is heropgebouwd met betonstenen (M34). Verder stellen we vast dat M33 parallel loopt aan gracht S41. Deze muur oversnijdt greppel S5.

Figuur 52: Werkput 1, vlak 1, binnenmuren en vloeren M34-42 met ten oosten de tuin

Achteraan is ten zuidwesten van het bouwvolume dat aansluit op de straat de aanzet van een aanbouw vastgesteld, die zich verder uitstrekte naar het noordwesten toe (M25). Deze is ook al weergegeven op het primitief kadasterplan en dateert dus al van voor 1825. De breedte van de aanbouw bedraagt ca. 5,25 m.

Na 1850 werd de bebouwing uitgebreid met een aanbouw die onderkelderd is en die bestaat uit muren M10, M13, M14, M15 en M16 (zie verder). Ten westen van de bebouwing bevindt zich een kasseiweg die aansluit op de straat (M1, zie verder).

Figuur 53: Werkput 1, vlak 1, gebouwwolume tegen het buurpand (M25)

Achter de bebouwing werd een tuinzone vastgesteld, die de volledige breedte van het noordwestelijke pand binnen het onderzoeksgebied inneemt. Deze heeft op het primitief kadasterplan een ander perceelsnummer. In de tuinzone werden twee ondergrondse structuren vastgesteld (M40 en M43, zie verder) en ook een kuil (S6, zie hoger).

2.4.6.3.2 Kelders

Een eerste kelder binnen het noordwestelijke pand sluit aan op de Stationsstraat (M18-23). Deze heeft afmetingen van ca. 11,8 bij 5,5 m en reikt ongeveer 2 m diep en werd gecreëerd binnen een bestaand, ouder gebouwwolume. Omwille daarvan dateren we de aanleg van de kelder na 1850. De trap naar de kelder bevond zich in een uitsprong in het zuidoosten.

De kelder heeft een betonvloer. De muren zijn opgebouwd uit bakstenen met afmetingen die variëren van 18 x 8,5 x 6 cm tot 22,5 x 10,5 x 5,5 cm. De muren zijn gemetst met kalkmortel, trasmortel en cementmortel. De gebruikte trasmortel en cementmortel wijzen duidelijk op een datering in de nieuwste tijd voor deze constructie.

In het noordwesten, tegen het buurpand, werd een tweede kelder vastgesteld met in het noordoosten het restant van een keldertrap (M10 en M12-16). Deze kelder heeft afmetingen van ca. 4,5 bij 4,85 m en reikt ongeveer 195 cm diep. Op de 19de-eeuwse kadasterkaarten is op deze locatie nog geen gebouw aanwezig. Op basis daarvan en op basis van het metselwerk kan deze ten vroegste in de latere 19de eeuw gedateerd worden. De vloer (M15 en M16) bestaat uit beton. M12 is een bakstenen keldertrap. Muren M10, M13 en M14 zijn opgebouwd uit bakstenen van 17 x 9 x 5 cm tot 17,5 x 8 x 4,5 cm en zijn gemetst met kalkmortel en met cementmortel. Ten zuidwesten sluit er een beerput (M8-M9) op aan (zie verder).

Figuur 54: Werkput 1, vlak 1, kelder aan straatzijde van noordwestelijke pand (M18-23)

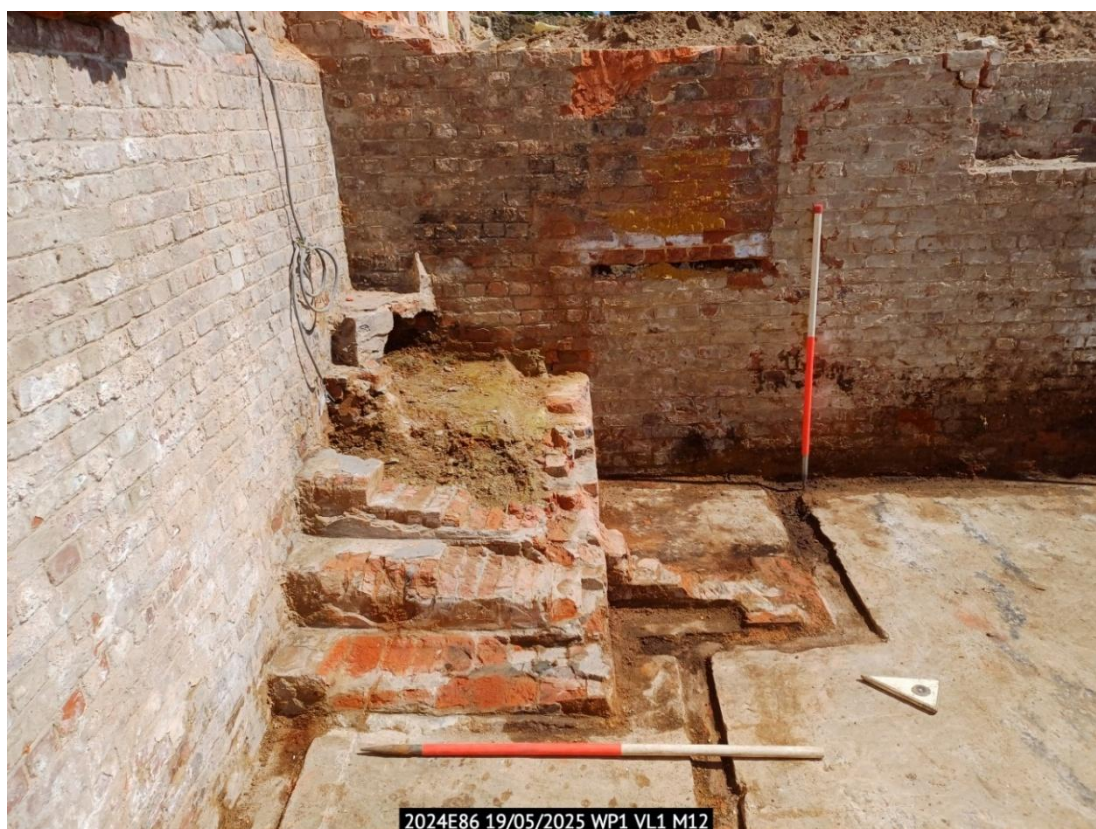

Figuur 55: Werkput 1, vlak 1, keldermuur M20 (rechts) en scheidingsmuur M26-27 (links)

Figuur 56: Werkput 1, vlak 1, beerput en kelder in het noordwesten van het noordwestelijke pand (M8-16)

Figuur 57: Werkput 1, vlak 1, trap M12 in noordwestelijke kelder van noordwestelijke pand

2.4.6.3.3 Kasseiweg

In het uiterste westen, aansluitend op de Stationsstraat, werd een kasseiverharding vastgesteld (M1) met een breedte van ca. 4,20 m en een vermoedelijke lengte van ca. 14,50 m. Deze behoorde tot het noordwestelijke pand en leidde naar de gebouwen verder op het erf. Vermoedelijk maakt de vastgestelde kasseiverharding deel uit van de verharding van de binnenkoer van het pand.

Figuur 58: Werkput 1, vlak 1, Kasseiverharding M1 in het noordwesten

2.4.6.3.4 Ondergrondse structuren

Een rechthoekige, met cementmortel bezette, beerput (M8-9) met afmetingen van ca. 2,5 bij 3,5 m (extern) werd vastgesteld in het verlengde van de kasseiweg. Deze sluit in het noordoosten aan op de hoger besproken kelder M10 en M12-16. Deze zal zich onder de kasseiweg of onder de binnenkoer bevonden hebben. Er bleek geen beervulling meer in aanwezig.

Muur M8 en vloer M9 zijn opgebouwd met bakstenen van 23 x 10 x 6 cm. M8 is gemetst met trasmortel en M9 is gemetst met cementmortel. Dit geeft aan dat de structuur aangelegd werd in de nieuwste tijd. Het betekent ook dat de kasseiweg die erover liep, ook in de nieuwste tijd gedateerd moet worden.

Er sluit in de achtertuin nog een kleine, rechthoekige beerput (M40) aan op de bebouwing. De beerput heeft afmetingen van 1,55 bij 1,10 m en een hoogte van ongeveer 50 cm. Hij is voorzien van een vloer en bevat een beervulling (S13) die integraal werd ingezameld. M40 is opgebouwd uit bakstenen van 22 x 10 x 5 cm en is gemetst met kalkmortel. De beervulling, S13, leverde heel wat vondstmateriaal op. De aanwezigheid van industrieel wit aardewerk, steenkool en plastic geeft aan dat de beervulling uit de nieuwste tijd dateert.

Ook een tweede, kleine (ca. 90 x 75 cm) en deels verstoorde beerput met vloer werd opgegraven in de tuin (M43). Deze constructie bevatte een puinrijke vulling (S14). M43 is opgebouwd uit bakstenen van 18 x 9 x 6,5 cm en is gemetst met cementmortel. Dit geeft aan dat ook deze structuur in de nieuwste tijd te dateren is.

Figuur 59: Werkput 1, vlak 1, beerput M8-9

Figuur 60: Werkput 1, vlak 1, beerput M40/S13

Figuur 61: Werkput 1, vlak 1, coupe beerput M40/S13 (AB)

Figuur 62: Werkput 1, vlak 1, beerput M43/S14

Figuur 63: Werkput 1, vlak 1, coupe beerput M43/S14 (AB)

Er werden ook nog enkele afvoergoten gevonden, bijvoorbeeld onder de kasseiweg (M1), maar ook in een kleine tuinzone (M24).

Figuur 64: Werkput 1, vlak 1, afvoerputje M2 ter hoogte van kasseiverharding M1

Figuur 65: Werkput 1, vlak 1, goot M24

Figuur 66: Interpretatie van de aangetroffen resten en datering van de gebouwen, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.6.4 Zuidoostelijke pand: hof en school

Het zuidoostelijke pand omvatte in de vroege 19de eeuw (primitief kadasterplan) twee percelen: enerzijds een bebouwd perceel aan de straatzijde en anderzijds een onbebouwd perceel ten noordoosten ervan, dat zich buiten het onderzoeksgebied nog uitstrekte naar het zuidoosten toe.

Figuur 67: Overzicht van WP2, het zuidoostelijke perceel (zuidwestelijke deel)

Figuur 68: Overzicht van WP2, het zuidoostelijke perceel (noordoostelijke deel)

2.4.6.4.1 Gebouwwresten

De bebouwing gerelateerd aan het zuidoostelijke pand strekt zich uit over de volledige diepte van het onderzoeksgebied, tot ca. 39,75 m achter de voorgevel aan de Stationsstraat, en heeft een breedte van ca. 9 m. Op het primitief kadasterplan uit 1825 strekt de bebouwing zich nog maar uit tot aan de achterzijde van een aangetroffen kelder en is de achterliggende zone nog onbebouwd. Ook op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) en de Popp-kaart (1842-1879) is dat het geval. Deze bebouwing is dus ten vroegste verschenen na omstreeks het midden van de 19de eeuw. Ten zuidoosten van de bebouwing werd een onbebouwde zone vastgesteld bij de opgraving met flarden van een kasseiverharding (o.a. M91, zie verder). We konden achterhalen dat hier in 1868 een school opgericht werd met vier klassen, waarvan twee voor jongens en twee voor meisjes.⁹

Figuur 69: Gebouwwresten ter hoogte van het zuidoostelijke pand (werkput 2)

Nabij de Stationsstraat werd een kelderruimte vastgesteld (M76) met een draaitrap (M79), gesitueerd binnen het in 1825 al aanwezige gebouw. M76 is opgebouwd uit bakstenen van 22,5 x 11,5 x 5 cm en is gemetst in een zeer harde kalkmortel. De lengte van de kelder bedraagt ca. 3,95 m. Hij kon niet over de volledige breedte vrijgelegd worden omwille van de begrenzing van het onderzoeksgebied en de aanwezigheid van gasleidingen.

De kelder reikt tot ongeveer 215 cm onder het maaiveld bij aanvang van de opgraving en oversnijdt de noordoost-zuidwest georiënteerde gracht S41. De vondsten in de vulling van de gracht vormen een *terminus post quem* voor de kelder. We dateren de demping van de gracht in de 17de eeuw (zie hoger). Vermoedelijk is het gebouw aan de straatzijde ook al op de zogenaamde Ferrariskaart te zien, wat betekent dat bebouwing hier zeker in de 18de eeuw al aanwezig was.

De keldervloer is in het algemeen opgebouwd uit grote vloertegels van 30 x 16 x 4 cm (M78 en M80-81). De draaitrap, die zich in het noordoosten bevindt, is voorzien van natuurstenen treden.

⁹ Everaert/Boucherij 1876, 84-85; Genootschap voor Geschiedenis en Volkskunde 1994

Figuur 70: Werkput 2, vlak 1, kelder M76 (uitsnede dronebeeld)

2025E86 26/05/2025 WP2 VL1 M80-81 S31
Figuur 71: Werkput 2, vlak 1, keldervloeren M80 en M81

Aan de straatzijde zijn er meer binnenmuren dan achteraan. Het voorste gedeelte heeft mogelijk eerst een woonfunctie gekend, voor de bebouwing omgevormd werd tot school. De nieuwe, achterliggende ruimtes, worden gekenmerkt door een open karakter, wat aansluit bij schoollokalen. De muren van het achterste gedeelte (o.a. M50, M52, M58, M89 en M99) zijn duidelijk recenter dan de muren aan de straatzijde en de scheidingsmuren. Ook deze hebben een fundering met natuursteen. De achterliggende lokalen gaven uit op een kasseiverharding (M101, zie verder), die vermoedelijk dienst deed als speelplaats.

Figuur 72: Werkput 2, vlak 1, keldertrap M79

Figuur 73: Werkput 2, vlak 1, coupe langs muur M58 (AB)

Figuur 74: Werkput 2, vlak 1, dorpel M99 met links vloer M51 en rechts verhardingen M100 en M101

De gebruikte bakstenen kennen verschillende formaten. Ze werden ook gemetst met verschillende mortels. Zo stelden we een zachte kalkmortel, een harde kalkmortel en cementmortel vast.

De vloeren binnen het zuidoostelijke pand zijn beter bewaard dan in het andere pand. Aan de straatzijde gaat het om natuurstenen tegels in blokverband (M71, 20 x 20 x 2 cm). Deze vloer is uitgebreid en deels hersteld met beton en betontegels (M74-75). Wat verder naar het zuidoosten gaat het om aardewerk-/cementtegels (M87-88). Twee achterliggende ruimtes, die aansluiten tegen het noordwestelijke pand, zijn geplaveid met halfsteens geplaatste aardewerktegels (M65-66 en M82, 16 x 16 x 2,5/3 cm).

Erlangs (M83-84) en erachter (M51, M53-54, M61) zijn bijna alle vloeren uitgevoerd in baksteen, waarvan de meeste afmetingen hebben van 18/19 x 9 x 4,5 cm. Een hoogteverschil is op te merken tussen het achterste gedeelte (M51) en het deel ervoor (M53-54 en M61). Ter hoogte van de muur tussen beide delen (M52) is een trapje aanwezig (M60).

In het centrale deel van de bebouwing werd een aantal poeren vastgesteld (M59, M85 en M107) met bovenaan een natuurstenen blok, voorzien van een uitsparing. Met pijlers zal het dak ondersteund geweest zijn om een grote, open ruimte te creëren.

2025E86 26/05/2025 WP2 VL1 M71 M70-76 M26 M33
Figuur 75: Werkput 2, vlak 1, vloer met natuurstenen tegels aan de straatzijde (M71), met links ervan beton en betontegels (M74-75)

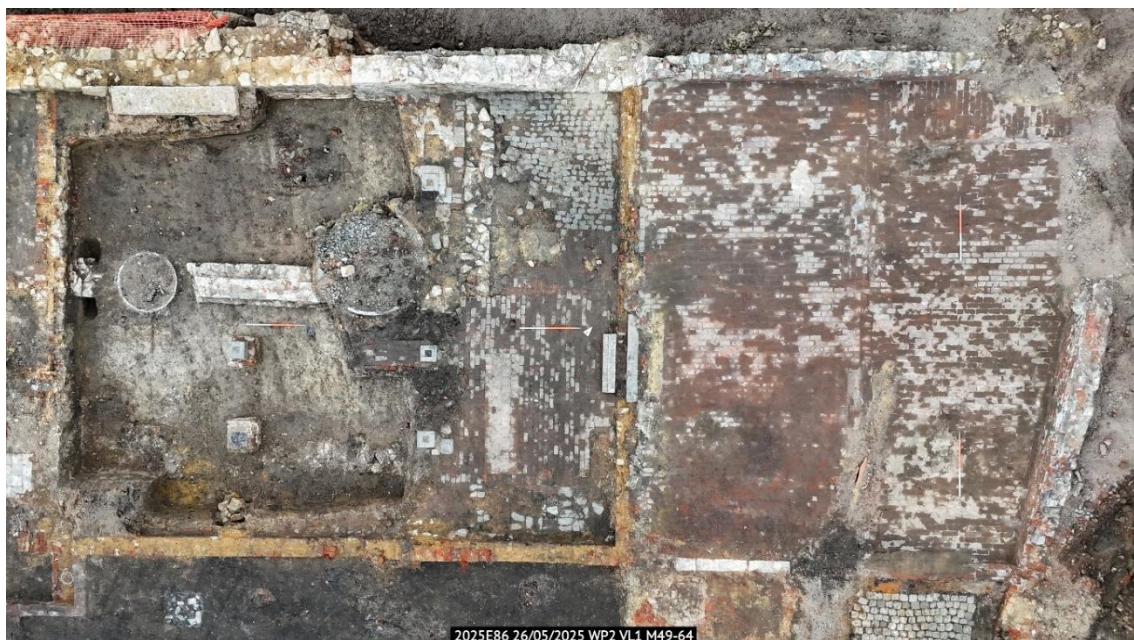

2025E86 26/05/2025 WP2 VL1 M33 M65-70 M58
Figuur 76: Werkput 2, vlak 1, vloeren met aardewerktegels (M65-66 en M82)

Figuur 77: Werkput 2, vlak 1, vloeren M53-54 en M61, gescheiden door muur M52 van vloer M51 (links), met trapje M60

Figuur 78: Werkput 2, vlak 1, dronebeeld magazijnen en/of de werkplaatsen (M49-64)

Figuur 79: Werkput 2, vlak 1, poeren M59

Onder de vloeren in het deel aan de straatzijde werden enkele afvoergoten vastgesteld (vlak 1B). Het gaat om bakstenen kanaaltjes, afgedekt met natuurstenen blokken of een gewelf (M105/108 en M116).

Figuur 80: Werkput 2, vlak 2, goot M108

Onder de muren en vloeren ter hoogte van werkput 2 werd op vlak 2 (plaatselijk ook al op vlak 1B) nog een muur in natuursteen vastgesteld met een noordoost-zuidwest oriëntatie (M106). Deze oriëntatie wijkt af van de andere muren die op een hoger niveau vastgesteld werden, zowel van de muren van het zuidoostelijke pand, de scheidingsmuur als de gracht (S41) die ze doorsnijdt. De muur markeert een oudere perceelsgrens, ten tijde dat enkel de zone aan de straatzijde bebouwd was. Later werd de oriëntatie aangepast, toen de schoollokalen opgericht werden. Deze oriëntatie sluit aan bij de oriëntatie van de spoorweg ten zuidoosten. De eerste spoorlijn (lijn 96) en het station van Lembeek

werden geopend op 18 mei 1840.¹⁰ Muur M106 werd gecoupeerd bij de coupe op gracht S41 (zie hoger). De muur reikt tot ca. 150 cm onder het tweede archeologische vlak.

Figuur 81: Werkput 2, vlak 2, greppel S41, in de lengte doorsneden door muur M106

Figuur 82: Werkput 2, vlak 1, muur M106, waarlangs en waarboven de recentere muur M49 zich bevindt

¹⁰ <https://web.archive.org/web/20080508135850/http://users.pandora.be/brail/lijn/lijn96.htm>

2.4.6.4.2 Kasseiverharding

In het zuidoosten van het onderzoeksgebied werden flarden vastgesteld van een kasseiverharding (M91 en M101). Deze verhardingen besloegen een aanzienlijke zone en liep door tot achteraan het perceel. Ze behoorde tot de school en deed wellicht dienst als speelplaats. In het noordoosten wordt de weg begrensd door een tuinmuur (M102).

Figuur 83: Werkput 2, vlak 1, coupe op de kasseiverharding M101 (rechts)

2.4.6.4.3 Ondergrondse structuren

Een eerste ondergrondse structuur is een cisterne (M115), die ten noordoosten aansluit op de kelder. Deze heeft afmetingen van ca. 2,5 bij 1,65 en een hoogte van ca. 115 cm. Ze is gemetst met cementmortel en is voorzien van een tongewelf. De put heeft een overloop naar goot M105/108. De vulling bestaat onderaan uit een donkergrijs humeus pakket (S50). Het is een bezinkingslaag, waarboven zich een puinpakket bevond. Er werden geen noemenswaardige vondsten in aangetroffen.

Ten zuidoosten, aansluitend op het gebouw, zijn enkele rechthoekige structuren aanwezig (M93-95). Ze zijn gemetst met trasmortel en hebben een interne breedte van ca. 85 cm en een lengte die varieert tussen ca. 1,60 en 2,25 m. We interpretern ze eveneens als cisternes. Ze zijn opgevuld met puin. Er sluiten grèsbuizen op aan.

Figuur 84: Werkput 2, vlak 1B, cisterne M115

Figuur 85: Werkput 2, vlak 1B, coupe cisterne M115 (AB)

2025E86 26/05/2025 WP2 VL1 M89 M93-95 L36-38
 Figuur 86: Werkput 2, vlak 1, cisternes M93-95

2025E86 28/05/2025 WP2 VL2 M93
 Figuur 87: Werkput 2, vlak 2, leeggehaalde cisterne M93

In het noordoosten, binnen het gebouw, tegen de achtergevel, bevindt zich onder de vloer (vlak 1B) een bakje (M112) met een vloer. Het heeft afmetingen van ca. 2,15 m bij 1,40 m (extern). Het is opgebouwd uit bakstenen van 22 x 9,5 x 5,5 cm, gemetst met een harde kalkmortel. Dit bakje, dat tot ca. 45 cm diep is bewaard, is grotendeels opgevuld met kalk (S37b) en wordt daarom geïnterpreteerd als een kalkput. Erboven bevindt zich een vondstrijk dempingspakket (S37a). Dit omvatte onder meer industrieel wit aardewerk, waardoor we het dempingspakket dateren in de nieuwste tijd. Omdat we de gebouwen waarbinnen het bakje gevonden is, ook dateren in de nieuwste tijd, kunnen we deze datering ook aanhouden voor het bakje.

Figuur 88: Werkput 2, vlak 1B, kalkput M112

Figuur 89: Werkput 2, vlak 1B, coupe kalkput M112 met vulling S37 (AB)

Ter hoogte van het onderste archeologische vlak werd nog een ondergrondse structuur met afmetingen van ca. 2,5 bij 2,3 m vastgesteld (M119) ten noordoosten van de kelder (M76), voorzien van een gewelf. Het gaat om een beerput. De hoogte van de beerput bedraagt ca. 150 cm. De vulling bestaat uit dempingspakketten, die naar onder toe puinrijker zijn en onderaan een dun restantje van een beerlaag, dat helemaal vermengd zit met de bovenliggende puinvulling. Hierdoor was het niet mogelijk om het beerpakket te recupereren. Deze structuur ligt onder de vastgestelde vloeren en wordt doorsneden door een goot (M105/108). De beerput ligt onder de buitenmuur van de bebouwing die opgericht is na ca. 1850. De structuur behoort, samen met de kelder, tot de oudste structuren van het zuidoostelijke pand. We vermoeden daarom een 18de-eeuwse datering.

Figuur 90: Werkput 2, vlak 2, ondergrondse structuur M119

Figuur 91: Werkput 2, vlak 2, coupe ondergrondse structuur M119 met vulling S52 (AB)

Figuur 92: Werkput 2, vlak 2, leeggehaalde ondergrondse structuur M119

2.4.6.5 Verstoringen

Verspreid binnen het onderzoeksgebied komen een aantal verstoringen voor. Het gaat eerder om plaatselijke verstoringen. Zo bevinden zich centraal binnen werkput 2 een drietal betonnen beerputten/cisternes.

Figuur 93: Werkput 1, vlak 1, verstoring S22

Figuur 94: Centrale deel werkput 2, vlak 1 met centraal verstoringen door betonnen beerputten/cisternes

2.4.6.6 *Natuurlijk spoor*

Een vrij grote zone in het noordwesten werd initieel als een kuil aanzien (S7). Bij het maken van een coupe op greppel S5 blijkt ze deel uit te maken van deze greppel en voor de rest nog een restant te zijn van de bovenlaag.

Figuur 95: Werkput 1, vlak 2, coupe natuurlijk spoor S7 (AB)

Figuur 96: Werkput 1, vlak 2, natuurlijk spoor S7 (centraal) met ten zuiden greppel S5

2.4.7 Assessment van het onderzochte gebied

Na uitvoering van de voorgaande stappen kunnen de onderzoeksvragen beantwoord worden.

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
  - o De aangetroffen resten omvatten enerzijds grachten, greppels en tuinen die resten van landindeling zijn. Verder zijn de resten van twee gebouwen gevonden. Die bebouwing heeft doorheen de tijd veranderingen doorgemaakt.
  - o We dateren de aangetroffen resten in de nieuwe en de nieuwste tijd. De aangetroffen resten gaan vermoedelijk minstens terug tot de 17de eeuw.
  - o De resten zijn verspreid over het volledige terrein aangetroffen en kenden overwegend een goede bewaringstoestand.
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
  - o De oudste resten op het terrein zijn resten van landindeling. Ze worden gematerialiseerd door grachten, greppels en een tuinmuur. We dateren de opvulling van de grachten in de 17de eeuw en vermoeden daarom een datering in de 16de of 17de eeuw voor het gebruik ervan.
  - o Zeker in de 18de eeuw wordt bebouwing opgetrokken op het terrein. Het noorden is vanaf dan al grotendeels bebouwd. In het zuiden van het onderzoeksgebied is initieel enkel sprake van bebouwing aan de straatzijde. In de 19de eeuw wordt de bestaande bebouwing in het zuiden uitgebreid met nieuwe bebouwing. Het gaat om nieuwe klaslokalen voor de gemeenteschool.
- Kan het onderzoek de gegevens uit het archeologisch vooronderzoek bevestigen of bijstellen?
  - o Het uitgevoerde onderzoek sluit aan bij het vooronderzoek dat heeft plaatsgevonden. We troffen verschillende resten van bebouwing aan, die – zoals bij het vooronderzoek reeds geïnterpreteerd werd – gedateerd worden in de nieuwe en in de nieuwste tijd.
  - o Tijdens het vooronderzoek werden de aangetroffen muurresten in verband gebracht met de bebouwing die we kennen van historische kaarten. De resultaten van de uitgevoerde opgraving treden deze interpretatie bij. Ook nu brengen we de aangetroffen muurresten in verband met de bebouwing die we kennen van historische kaarten. Door de opgraving kon hier wel duidelijk meer inzicht in verworven worden.
- Wat is de relatie tussen de gesloopte panden en het aanwezig archeologisch erfgoed?
  - o Van de recent gesloopte bebouwing werden in mindere mate resten aangetroffen. De meeste archeologische resten die we hebben geregistreerd, zijn te verbinden aan de resten van oudere bebouwing op het terrein.
- Zijn relaties te leggen tussen wat we kennen van historische kaarten en wat aangetroffen is tijdens de opgraving?
  - o Er blijken heel wat relaties te leggen tussen de bebouwing die we kunnen zien op historische kaarten en de resten die we hebben aangetroffen op het terrein.
  - o De historische kaarten vertonen wel wat afwijkingen ter hoogte van het onderzoeksgebied, waardoor de resultaten niet altijd één op één overeenkomen. Daarin ligt wel de meerwaarde van het archeologisch onderzoek. We kunnen nu de resten van de historische bebouwing correct situeren en we kregen een gedetailleerd inzicht in de voormalige gebouwen en structuren en in de fasering ervan.

- Zijn er sporen aanwezig die inzicht geven in de vroegere indeling van het terrein en is daar een evolutie in te herkennen?
  - We troffen inderdaad sporen aan die te relateren zijn aan de vroegere indeling van het terrein. Het gaat in de eerste plaats om grachten, greppels en de resten van een tuinmuur, die te dateren zijn voor de fase van de 18de-eeuwse bebouwing.
  - De voormalige percellering werd aangepast toen – ten laatste in de 18de-eeuw – bebouwing opgetrokken werd op het terrein. Er was sprake van twee panden binnen het onderzoeksgebied. De grens tussen beide werd gevormd door een tuinmuur, die een afwijkende oriëntatie kende ten opzichte van de voorgaande percellering die gematerialiseerd werd door een gracht.
  - In de 19de eeuw werd de bebouwing in het zuiden van het terrein uitgebreid. Daarbij werd ook de tot dan toe geldende perceelsgrens tussen het noordelijke en het zuidelijke perceel aangepast, zodat de oriëntatie vanaf dan zou aansluiten bij die van de destijds recent aangelegde spoorweg (1840).
- Van wanneer dateren de oudste resten op de site en waaruit bestaan ze?
  - De oudste resten die we op de site hebben aangetroffen, zijn resten van landindeling. Het gaat om grachten, greppels en een tuinmuur die de latere bebouwing op het terrein voorafgaan.
  - Op basis van stratigrafische relaties, vondstmateriaal en historische kaarten plaatsen we de datering van de grote gracht in de 17de eeuw. Daarom vermoeden we voor de aangetroffen resten van landindeling een gebruik in de 16de of 17de eeuw.
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
  - Met de oprichting van bebouwing in de 17de of 18de eeuw, kent het terrein duidelijk een woonfunctie. In eerste instantie verschijnt een gebouw op het noordelijke perceel. Later verschijnt ook bebouwing aan de straatzijde op het zuidelijke perceel. De indeling van de bebouwing wijst op een woonfunctie.
  - In de 19de eeuw wordt de bebouwing op het zuidelijke perceel uitgebreid. We zien dan nieuwe ruimtes verschijnen, die een meer open karakter hebben. Vanaf dan is op het zuidelijke perceel sprake van een schoolfunctie.
  - De aangetroffen resten passen in de historische context van de locatie en worden ook bevestigd door historische en literaire bronnen.
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
  - De oudste aangetroffen vondsten kunnen al dateren vanaf de late middeleeuwen, maar over het algemeen zijn de vondstensembles pas duidelijk te dateren vanaf de nieuwe tijd.
  - De aangetroffen resten zijn hoofdzakelijk te interpreteren als bouwmaterialen en als resten van huisraad, met bijvoorbeeld vaatwerk, maar ook gebruiksvoorwerpen en zelfs meubelbeslag.
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de bewoners gedurende hun gebruikperiode?
  - De aangetroffen vondsten weerspiegelen de standaard bouwmaterialen en resten van huisraad van de tijd. Het gaat om spullen die we kunnen verwachten in een doorsnee huishouden of in een gemeenteschool.
  - Verschillende muren bleken een natuurstenen fundering te hebben. De natuursteen kon wellicht lokaal gewonnen worden, wat de verklaring is van het veelvuldig gebruik ervan.

- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
  - Het organische en anorganische vondstmateriaal levert niet echt nieuwe inzichten inzake de ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site. De aangetroffen resten sluiten goed aan bij de verwachtingen op basis van het uitgevoerde vooronderzoek.
  - De uitgevoerde opgraving liet toe de aanwezige resten gedetailleerder in kaart te brengen en nog meer inzicht te krijgen in de percellering van het terrein voorafgaand aan de oprichting van bebouwing.

3 Samenvatting

Bureauonderzoek gaf aan dat het onderzoeksgebied mogelijk archeologisch potentieel kende. Op basis van de gunstige landschappelijk ligging en de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving, was er een algemene verwachting naar resten van de steentijd tot de nieuwe tijd. Historische kaarten deden verder ook vermoeden dat resten van historische bebouwing aanwezig konden zijn op het terrein. De bewaringstoestand van het bodemarchief was nog onduidelijk. De geplande werken betekenen een bedreiging voor het aanwezige bodemarchief. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein en de onduidelijkheid omtrent de bewaringstoestand van het bodemarchief was bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

Daarop werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd, dat de aanwezigheid van colluvium aantoonde. Verder sluiten de vaststellingen aan bij de verwachting van een matig droge leembodem zonder profiel en stelden we de aanwezigheid van klei op geringe of matige diepte vast. Het potentieel op de aanwezigheid van een goed bewaarde steentijd artefactensite op het terrein blijkt na uitvoering van het landschappelijk bodemonderzoek nog slechts laag. Ook de kans dat sporen ouder dan de nieuwe tijd bewaard gebleven zijn, werd op basis van de vastgestelde bodemopbouw en bewaringstoestand van het bodemarchief slechts laag ingeschat.

Enkel de aanwezigheid van archeologische resten uit de nieuwe tot de nieuwste tijd konden we nog niet uitsluiten. Historische kaarten tonen ons de aanwezigheid van historische bebouwing op het terrein in de 18de en de 19de eeuw. Verder onderzoek naar archeologische sporen was daarom nog nodig en diende te gebeuren aan de hand van de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd de aanwezigheid van sporen van bebouwing in het zuiden van het terrein aangetoond, die we overwegend dateren in de nieuwe tijd. Het gaat om resten van historische bebouwing. Er kon besloten worden dat in het zuiden van het terrein een waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is. Die wordt bedreigd door de geplande werken op het terrein, waardoor behoud in situ niet mogelijk was. Daarom diende deze zone opgegraven te worden.

Tijdens de uitgevoerde opgraving kwamen resten van bebouwing aan het licht. Die situeren zich ter hoogte van twee percelen. De bebouwing op het noordelijke perceel ontstond in de 17de of 18de eeuw. Het gaat om een woonhuis, dat verder doorloopt naar het noorden toe, buiten de contouren van het onderzoeksgebied.

Op het zuidelijke perceel zien we in de 18de eeuw bebouwing verschijnen aan de straatzijde. Het gaat op dat moment vermoedelijk om een woning. In de 19de eeuw werd de bebouwing uitgebreid met nieuwe klaslokalen. Vanaf dan kunnen we duidelijk van een schoolfunctie spreken voor de bebouwing op het zuidelijke perceel. Grenzend aan de klaslokalen stelden we ook een verharde koer vast, die vermoedelijk dienst deed als speelplaats.

Voorafgaand aan de historische bebouwing troffen we ook resten van oudere landindeling aan, onder de vorm van grachten, greppels en een tuinmuur. Het gebruik ervan plaatsen we in de 17de of mogelijk al de 16de eeuw.

De opgraving heeft daarmee nieuwe inzichten opgeleverd over de geschiedenis van Lembeek. Boeiend is ook de impact van de aanleg van nieuwe spoorweginfrastructuur, die in gebruik werd genomen in 1840, op de percelering binnen het onderzoeksgebied, die zich hier aan gaat aanpassen.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Everaert, L./J. Boucherij, 1876: *Geschiedenis der oude vrijheid Lembeek*, Antwerpen.

Genootschap voor geschiedenis en volkskunde, 1994: *Geschiedenis van Lembeek*, Antwerpen

Reyns, N./J. Kennis, 2025: *Nota Lembeek (Halle) – Stationsstraat 43*, Bornem (Rapporten All-Archeo bv 2187).

Reyns, N., 2025: *Programma van maatregelen Lembeek (Halle) – Stationsstraat 43*, Bornem (Rapporten All-Archeo bv 2187).

Verhagen, V., 2024: *Archeologienota Lembeek (Halle) – Stationsstraat 43*, Bornem (Rapporten All-Archeo bv 1988).

4.2 Websites

Centrale Archeologische Inventaris (2025)
<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2025)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2025)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2026)
<http://www.geopunt.be/>

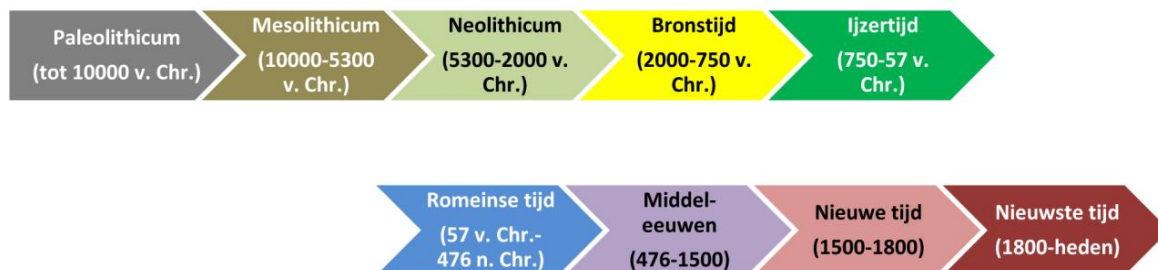
Internet Archive Way Back Machine – Lijn 96 (2026)
<https://web.archive.org/web/20080508135850/http://users.pandora.be/brail/lijn/lijn96.htm>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2025)
<https://www.onroenderfgoed.be/onderzoeksbalans-archeologie>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst opgraving: projectcode 2025E86

Plan-nummer	Onderwerp/type	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
P1	Kadasterkaart	1:1	Digitaal	02/06/2025
P2	Topografische kaart	1:1	Digitaal	02/06/2025
P3	Synthesekaart nodig geachte maatregelen	1:1	Digitaal	28/04/2025
P4	Bouwplan	1:1	Digitaal	02/06/2025
P5	Bouwplan	1:1	Digitaal	02/06/2025
P6	Bouwplan	1:1	Digitaal	02/06/2025
P7	Werkputtenplan	1:1	Digitaal	04/07/2025
P8	Bodempromfielen en hoogtes vlak 1-1B	1:1	Digitaal	04/07/2025
P9	Bodempromfielen en hoogtes vlak 2	1:1	Digitaal	04/07/2025
P10	Allesporenkaart vlak 1-1B	1:1	Digitaal	04/07/2025
P11	Allesporenkaart vlak 1-1B detail noord	1:1	Digitaal	04/07/2025
P12	Allesporenkaart vlak 1-1B detail zuid	1:1	Digitaal	04/07/2025
P13	Allesporenkaart vlak 2	1:1	Digitaal	04/07/2025
P14	Allesporenkaart vlak 2 detail	1:1	Digitaal	04/07/2025
P15	Grachten en greppels	1:1	Digitaal	17/04/2026
P16	Bebouwing voor 1825 op vlak 1	1:1	Digitaal	17/04/2026
P17	Bebouwing voor 1825 op vlak 1	1:1	Digitaal	17/04/2026
P18	Bebouwing na 1825 op vlak 1	1:1	Digitaal	17/04/2026

5.3 Fotolijst

Fotolijst opgraving: projectcode 2025E86

ID	Type	Werk-put	Sector/vak	Vlak	Spoor/ profiel/ vondst	Begin/einde	Vervaardiging	Datum
F1	Overzichtsfoto	/	/	/	Opkuisen kasseiverharding		Digitaal	19/05/2025
F2	Overzichtsfoto	/	/	/	Elektriciteitskast		Digitaal	19/05/2025
F3	Overzichtsfoto	/	/	/	Vrijleggen structuren		Digitaal	26/05/2025
F4	Vondstfoto	/	/	/	V29	/	Digitaal	21/04/2026
F5	Vondstfoto	/	/	/	V39	/	Digitaal	21/04/2026
F6	Coupefoto	2	/	1B	S36 M50	AB	Digitaal	28/05/2025

ID	Type	Werk- put	Sector/ vak	Vlak	Spoor/ profiel/ vondst	Begin/ einde	Vervaardi ging	Datum
F7	Coupefoto	2	/	1B	M115 M108 S50	AB	Digitaal	28/05/2025
F8	Profielfoto	2	/	1	PR4	AB	Digitaal	28/05/2025
F9	Profielfoto	1	/	1	PR1	AB	Digitaal	20/05/2025
F10	Spoorfoto	1	/	1	M18 M19	/	Digitaal	19/05/2025
F11	Coupefoto	1	/	1	M44 M33	AB	Digitaal	21/05/2025
F12	Vlakfoto	2	/	2	S41	/	Digitaal	28/05/2025
F13	Coupefoto	2	/	2	S41 M106	AB	Digitaal	28/05/2025
F14	Spoorfoto	1	/	2	S5	/	Digitaal	21/05/2025
F15	Coupefoto	1	/	2	S5	AB	Digitaal	21/05/2025
F16	Spoorfoto	1	/	2	M44	/	Digitaal	21/05/2025
F17	Profielfoto	1	/	1	PR2	AB	Digitaal	20/05/2025
F18	Spoorfoto	2	/	2	S38	/	Digitaal	27/05/2025
F19	Coupefoto	2	/	2	S38	AB	Digitaal	28/05/2025
F20	Coupefoto	2	/	2	S40 S39	AB	Digitaal	28/05/2025
F21	Spoorfoto	1	/	1	S6	/	Digitaal	19/05/2025
F22	Coupefoto	1	/	1	S6	AB	Digitaal	20/05/2025
F23	Spoorfoto	1	/	2	S26	/	Digitaal	21/05/2025
F24	Coupefoto	1	/	2	S26	AB	Digitaal	21/05/2025
F25	Spoorfoto	2	/	2	S43	/	Digitaal	28/05/2025
F26	Coupefoto	2	/	2	S43	AB	Digitaal	28/05/2025
F27	Coupefoto	1	/	1	S4	AB	Digitaal	19/05/2025
F28	Spoorfoto	1	/	1	S4	/	Digitaal	19/05/2025
F29	Vlakfoto	1	/	1	NW pand	/	Digitaal	20/05/2025
F30	Spoorfoto	1	/	1	M34-42	/	Digitaal	20/05/2025
F31	Spoorfoto	1	/	1	M25	/	Digitaal	19/05/2025
F32	Spoorfoto	1	/	1	M18-23	/	Digitaal	19/05/2025
F33	Spoorfoto	1	/	1	M26 M27 L7 M20	/	Digitaal	20/05/2025
F34	Spoorfoto	1	/	1	M8-16	/	Digitaal	19/05/2025
F35	Spoorfoto	1	/	1	M12	/	Digitaal	19/05/2025
F36	Spoorfoto	1	/	1	M1	/	Digitaal	19/05/2025
F37	Spoorfoto	1	/	1	M8-9	/	Digitaal	19/05/2025
F38	Spoorfoto	1	/	1	S13 M40	/	Digitaal	20/05/2025
F39	Coupefoto	1	/	1	S13 M40	AB	Digitaal	21/05/2025
F40	Spoorfoto	1	/	1	S14 M43	/	Digitaal	20/05/2025
F41	Coupefoto	1	/	1	M43 S14	AB	Digitaal	21/05/2025
F42	Spoorfoto	1	/	1	M2 M1	/	Digitaal	19/05/2025
F43	Spoorfoto	1	/	1	M24	/	Digitaal	19/05/2025
F44	Vlakfoto	2	/	1	ZO perceel	/	Digitaal	26/05/2025
F45	Vlakfoto	2	/	1	ZO perceel	/	Digitaal	26/05/2025
F46	Vlakfoto	2	/	1	ZO perceel	/	Digitaal	21/05/2025
F47	Spoorfoto	2	/	1	M76	/	Digitaal	26/05/2025
F48	Spoorfoto	2	/	1	M80 M81	/	Digitaal	26/05/2025
F49	Spoorfoto	2	/	1	M78 M79	/	Digitaal	26/05/2025
F50	Coupefoto	2	/	1	M58	AB	Digitaal	21/05/2025
F51	Spoorfoto	2	/	1	M49 M99-101	/	Digitaal	26/05/2025
F52	Spoorfoto	2	/	1	M70-76 M26 M33	/	Digitaal	26/05/2025
F53	Spoorfoto	2	/	1	M33 M65-70 M58	/	Digitaal	26/05/2025
F54	Spoorfoto	2	/	1	M52-54 M60-62	/	Digitaal	21/05/2025
F55	Spoorfoto	2	/	1	M49-64	/	Digitaal	26/05/2025
F56	Spoorfoto	2	/	1	M59	/	Digitaal	21/05/2025
F57	Spoorfoto	2	/	2	M26-27 M108	/	Digitaal	28/05/2025
F58	Spoorfoto	2	/	2	S41	/	Digitaal	28/05/2025
F59	Coupefoto	2	/	1	M49 M106	AB	Digitaal	27/05/2025
F60	Coupefoto	2	/	1	M100 M101	AB	Digitaal	26/05/2025
F61	Spoorfoto	2	/	1B	M115	/	Digitaal	28/05/2025
F62	Coupefoto	2	/	1B	M115 M108 S50	AB	Digitaal	28/05/2025

ID	Type	Werk-put	Sector/ vak	Vlak	Spoor/ profiel/ vondst	Begin/ einde	Vervaardi- ging	Datum
F63	Spoorfoto	2	/	1	M89 M93-95 L36-38	/	Digitaal	26/05/2025
F64	Spoorfoto	2	/	2	M93	/	Digitaal	28/05/2025
F65	Spoorfoto	2	/	1B	M112	/	Digitaal	27/05/2025
F66	Coupefoto	2	/	1B	M112 S37	AB	Digitaal	28/05/2025
F67	Spoorfoto	2	/	2	M108 M119 S52	/	Digitaal	28/05/2025
F68	Coupefoto	2	/	2	M119 S52	AB	Digitaal	28/05/2025
F69	Spoorfoto	2	/	2	M119	/	Digitaal	28/05/2025
F70	Spoorfoto	1	/	1	S22	/	Digitaal	20/05/2025
F71	Vlakfoto	2	/	1	vlak	/	Digitaal	21/05/2025
F72	Coupefoto	1	/	2	S7	AB	Digitaal	21/05/2025
F73	Spoorfoto	1	/	2	S5 S7	/	Digitaal	21/05/2025

5.4 Tekeningenlijst

Tekeningenlijst opgraving: projectcode 2025E86

ID	Type	Onderwerp	Aanmaak- schaal	Aanmaak- wijze	Datum
T1	Profieltekening	PR1 AB, PR2 AB, PR3 AB, PR4 AB	1:1	Digitaal	15/04/2026
T2	Coupetekening	WP2 VL1 S41 AB en WP2 VL2 S41 AB	1:1	Digitaal	15/04/2026
T3	Coupetekening	WP1 VL2 S5 en S7 AB	1:1	Digitaal	15/04/2026

5.5 Dagrapporten

Dagrapporten opgraving: projectcode 2025E86

Datum: 19/05/2025

Werkzaamheden: opgraving

Interpretaties: Er werd gestart met het opkuisen van een kasseiverharding in het zuidwesten, een vroegere oprit. Vervolgens werden de bestaande kelders van de gesloopte gebouwen opgekuist. De muur langs de straatzijde van de kelder aan de straatzijde heeft is opgebouwd uit natuursteen met latere verbouwingen. Tegen de muur aan de staatzijde staan de andere keldermuren. Ook in de tweede kelder is een stuk van ouder muurwerk verwerkt. In die kelder werd een sondering gemaakt. Er is geen oudere keldervloer aanwezig. Achter de meest noordwestelijke kelder werd het vlak al deels aangelegd. Dit is rechtstreeks op de C-horizont. Enkele recente muren kwamen aan het licht, maar ook een paalspoor, een greppel en een groot spoor (poel?).

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Jordi Bruggeman (veldwerkleider), Vincent Verhagen (assistent-archeoloog), Jef Kennis (archeoloog)

Datum: 20/05/2025

Werkzaamheden: opgraving

Interpretaties: Werkput 1 werd verder uitgegraven op vlak 1. Ten noordoosten van de grootste kelder zijn nog vloeren aanwezig. Deze bestaan uit betontegels. Er zijn muren die enerzijds zijn opgebouwd uit baksteen en anderzijds uit natuursteen of met een natuurstenen fundering en opgaand muurwerk in baksteen. Achter de vloeren werden nog twee bakjes, enkele verstoringen, een greppel en een kuil vastgesteld. Voor een groot deel is nog een begraven ploeglaag aanwezig.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Jordi Bruggeman (veldwerkleider), Vincent Verhagen (assistent-archeoloog), Jef Kennis (archeoloog)

Datum: 21/05/2025

Werkzaamheden: opgraving

Interpretaties: Er werd gestart met het maken van coupes en sonderingen ter hoogte van vlak 1 in werkput 1. Een van de bakjes bleek een afvalpakket te bevatten uit de (late) 19de eeuw. Vervolgens werden de vloeren en muren, behalve die in natuursteen, verwijderd en werd er afgegraven naar het tweede vlak aan de bovenzijde van de C-horizont. Ongeveer halverwege de werkput werd een noordwest-zuidoost georiënteerde greppel vastgesteld ter hoogte van waar het niveau van de C-horizont verspringt. Ter hoogte hiervan blijkt er een talud geweest te zijn. De tuin lag dus hoger. Verder werden twee sporen aangeduid die na couperen natuurlijk bleken te zijn. Er werd ook gestart met het uitgraven van een tweede werkput en dit in het noordoosten. Tot nu toe wordt de werkput volledig ingenomen door baksdteenvloeren.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Jordi Bruggeman (veldwerkleider), Vincent Verhagen (assistent-archeoloog), Jef Kennis (archeoloog)

Datum: 22/05/2025

Werkzaamheden: opgraving

Interpretaties: Eerst werden nog enkele machinale coupes gemaakt op vlak 2 in werkput 1. Vervolgens werd er verder uitgegraven ter hoogte van werkput 2 naar vlak 1. Hier werden verschillende vloeren vastgesteld, maar ook enkele poeren, wellicht van een portiek. De vloeren zijn zowel opgebouwd uit natuursteen als uit bakstenen. Drie betonnen nutsputten hebben plaatselijk de vloeren verstoord. Aan de straatzijde werd een gedempte kelder vastgesteld. Deze strekt zich uit tot buiten het onderzoeksgebied. Aan de rand van het onderzoeksgebied werd een talud behouden om het inschuiven van de losse puinvulling te vermijden. De kelder was toegankelijk met een draaitrap die voorzien is van natuurstenen treden.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Jordi Bruggeman (veldwerkleider), Vincent Verhagen (assistent-archeoloog), Jef Kennis (archeoloog)

Datum: 26/05/2025

Werkzaamheden: opgraving

Interpretaties: De laatste strook van werkput 2 werd uitgegraven op vlak 1. Aan de straatzijde werden nog restanten van een kasseiverharding vastgesteld en ook achteraan. Eronder bevinden zich tuinaardelagen. Aan de straatzijde werden enkele rechthoekige bakken vastgesteld. Mogelijk staan deze in verband met een brouwerij die zich hier bevond. Er werden al enkele doorsnedes gemaakt en sonderingen langs muren. Er werd ook al een coupe gemaakt langs één van de bakken. Deze blijkt dieper door te gaan dan de C-horizont. Er werd gestopt met couperen iets onder de bovenzijde van de C-horizont. Om praktische redenen (veiligheid en werkruimte) zullen de bakken pas op het volgende vlak verder in de diepte onderzocht worden.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Jordi Bruggeman (veldwerkleider), Vincent Verhagen (assistent-archeoloog), Jef Kennis (archeoloog)

Datum: 27/05/2025

Werkzaamheden: opgraving

Interpretaties: De coupes op vlak 1 in werkput 2 werden eerst verder gemaakt, onder meer door de vloeren en langs muren. In het noordoosten bleken er nog oudere muren te zitten onder de vloeren. Daar werd een tussenvlak aangelegd, waarbij nog enkele muurresten aan het licht kwamen, waaronder ook een beerput. Er werd vervolgens gestart in het zuidwesten met het uitgraven naar vlak 2. Het niveau bevindt zich diep in het zuidwesten en neemt af naar het noordoosten toe.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Jordi Bruggeman (veldwerkleider), Vincent Verhagen (assistent-archeoloog), Jef Kennis (archeoloog)

Datum: 28/05/2025

Werkzaamheden: opgraving

Interpretaties: De oudere muurresten onder de vloeren werden verder onderzocht. De beerput blijkt een kalkput te zijn die later gebruikt is als beer- of afvalput. Vervolgens werd het grootste deel van werkput 2 uitgegraven naar vlak 2. Bij het uitgraven werd een cisterne vastgesteld. Deze werd al opgegraven (op vlak 1B). De sliblaag werd bemonsterd. Er kwam ook nog een tweede ondergrondse overwelfde structuur aan het licht. Het tweede vlak wordt grotendeels ingenomen door een noordoost-zuidwest georiënteerde brede gracht.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Jordi Bruggeman (veldwerkleider), Vincent Verhagen (assistent-archeoloog), Jef Kennis (archeoloog)

Datum: 30/05/2025

Werkzaamheden: opgraving

Interpretaties: Couperen van de resterende sporen en structuren op vlak 2. In de aanwezige gracht werden geen gebruikslagen vastgesteld. De aanwezige bakjes werden gecoupeerd en leeggehaald. Ze bevatten overwegend een puinvulling en lijken leeggemaakt te zijn voor de structuren gedempt werden. Tot slot werd in het zuidoosten van het terrein nog een puinrijke laag gecoupeerd. Daaronder bleek nog een beperkt restant van een vloer aanwezig. Die werd geregistreerd en opgebroken om te onderzoeken of eronder nog resten aanwezig waren, maar dat bleek niet het geval.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Natasja Reyns (veldwerkleider), Vincent Verhagen (assistent-archeoloog), Jef Kennis (archeoloog)

5.6 Vondstenlijst

Zie afzonderlijke lijst.

5.7 Sporenlijst

Zie afzonderlijke lijst.

5.8 Murenlijst

Zie afzonderlijke lijst.

5.9 Lagenlijst

Zie afzonderlijke lijst.

5.10 Stalenlijst

Zie afzonderlijke lijst.